СВОБОДА
LIBERTY

Часопис для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза".

Рôкъ XIII. Скрентонъ, Па., Четверъ 5-го Октобра, 1905. Число 40. — Vol. XIII. Scranton, Pa., Thursday, October 5, 1905. No. 40

Читайте, бо важне!

На пôдставѣ ухвалы рôчнои Конвенции „Р. Н. Союза", принимае ся новыхъ членôвъ въ мѣсяцю Октобру вôдъ 16-30 лѣтъ безъ вступного, а вôдъ 30-45 за половину вступного.

Вôдъ Головного Уряду Р. Н. С.

Н. Кирчôвъ, пред., С. Ядловскій, секр.

Важне

для П. П. Секретарѣвъ Р. Н. Союза.

Повѣдомляю разъ на все, що всѣ грошѣ належачѣ до касы Р. Н. Союза посылае ся такъ: на money-order-ахъ або чекахъ выписуе ся имя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше такъ выписаный money-order або чекъ не посылае ся до Голов. Касіера, але вразъ зъ выказами до Голов. Секретара. Головный секретарь опôсля вôдсылае ихъ до Голов. Касіера.

С. Ядловскій,
Голов. Секретарь.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Жовтень.

5	Ч.	Фоки, Йоны препод.
6	П.	✝ ЗачатіеІоана Хр.
7	С.	Теклѣ первомуч.
8	Н.	16. по Сош. Евфрозинія
9	П.	✝ Йоана Богослова
10	В.	Калистрата муч.
11	С.	Харитона, Вячеслава

— ЙОРКВИЛЪ, Огайо, 20-го вересня. Сальвадоре Сола обвинувачувавъ передъ судомъ свого сына въ тôмъ, що той го звязавъ и бивъ батогомъ. Покликаный до поліційного суду его сынъ, Джузенне Сола, заявивъ, що батько прийшовъ до дому пяный и загрожувавъ вбити матѣръ, за що и зôставъ побитый вôдъ сына. Судія вôдпуставъ сина зъ суду безъ жадноп кары.

— ПІТСБУРГЪ, ПА. 20 вересня. Здаеть ся, що углевѣ бароны готують ся розпочати на весну завзяту боротьбу. Мало того, що вони хотять вôдкинути усѣ вымоги майнерôвъ при твердôмъ углю, вони хотять объявити вôйну такожъ майнерамъ при мягкôмъ углю. Урядовець углевого тросту объявивъ въ Пітсбурґу, що зъ слѣдуючои весны компаністы примусять майнерôвъ при мягкому углю згодити ся на понижене платнѣ: замѣсть 85 центôвъ за тону, будуть платити 70 цнт. и 8-годинный день працѣ змѣнять на 10-годинный.

— ФІЛАДЕЛФІЯ, 25-го вересня. Днесь о 3-ôй годинѣ дня потягъ-експресъ, що ишовъ зъ Філаделфіи до Ню-Йорку наскочивъ биля Паолі, на головнôй лініи пенсилванійскои зелѣзницѣ, на мѣсцевый потягъ, при чѣмъ 5 душь зôстало убитыми, а майже 20 поранеными. Биля стаціи Паолі на боковыхъ шинахъ стоявъ мѣсцевый потягъ, до якого бувъ причепленый приватный вôзъ головного управителя Атенбурі. Въ тôмъ возѣ знаходило ся бôльше 20 душь высшихъ зелѣзничихъ урядовцѣвъ и приятелѣвъ Атенбурі. Локомотивъ вдаривъ въ той вôзъ зъ такою силою, що цѣлкомъ розбивъ его. Мѣжь убитыми на смерть знаходить ся и самъ Атенбурі, головный управитель пенсилвенійскои зелѣзницѣ.

— КОНВЕЙ, Арканзо, 23-го вересня. Учора вечеромъ натовпъ людей вывягъ изъ вязницѣ ніґра Франка Брацая, и повѣсивъ его. Ніґра пôдозрѣвали въ тôмъ, що вôнъ учинивъ злочинъ проти чести жѣнки Лоренса, при чѣмъ убивъ еѣ 6-лѣтного сына и зарѣзавъ маленьку доньку, що спала въ колысцѣ. Ніґеръ бувъ повѣшеный передъ домомъ, въ котрôмъ мешкала жѣнка Лоренса. По злінчованю ніґра, шерифъ Гарнель заявивъ, що въ той самый часъ, якъ лінчували невинного ніґра, вôнъ арештувавъ чоловѣка, котрый оказавъ ся дѣйснымъ убійцею и насильникомъ.

— БЕРЛІНЪ, 25-го вересня. Нѣмецкій канцлеръ Бюловъ приѣхавъ тутъ впростъ зъ Бадена, щобы приняти російского предсѣдателя міністрôвъ Вітте. Вони мали одногодинну нараду. По тôмъ мін. Вітте снѣдавъ зъ барономъ Рихтгофеномъ, секретаремъ заграничныхъ справъ, при чѣмъ вôнъ мавъ довгу нараду зъ російскимъ фінансовымъ агентомъ въ Нѣмеччинѣ. Нарада була о тôмъ, що Вітте хоче позычити у Нѣмцѣвъ грошей для Росіи. Вечеромъ Вітте поѣхавъ до Ромінтену, де буде мавъ авдіенцію у нѣмецкого цѣсаря Вільгельма.

Передъ тымъ Вітте бувъ у Франціи, де такожь мавъ конференцію зъ президентомъ Лубе и зъ предсѣдателемъ міністрôвъ.

26-го вересня Вітте бувъ принятый императоромъ Вільгельмомъ, а 29-го бувъ уже въ Петербурзѣ.

— МИНУВШОГО тыждня появилось въ Філаделфіи, Па. перше число „Свѣта", пôсля перенесеня его зъ Бриджпорту. Мѣсце бувшого редактора о. Туркевича, котрый черезъ 5 лѣтъ жертвувавъ свое здоровле, часъ и грошѣ „Свѣтови", занявъ о. А. Немоловскій. „Свѣтъ" побольшено зъ 6 на 8 сторôнъ друку.

— ЗАЧУВАЕМО, що Шамокинцѣ намѣряють основати Бурсу и „безпартійну" часопись. Нова церковь буде до 2 мѣсяцѣ готова.

— ДО Клівеландскои Бурсы принято доси 23 хлопцѣвъ.

— ГОТЕНБУРГЪ, въ Швеціи. 26 вересня биля полудня на островѣ Гізінченъ, бувъ досыть сильный землетрусъ. Муры домôвъ потрѣскали, а такожь на поверховости землѣ зъявили ся трѣщины. Зъ початку почувъ ся нѣбы пôдземный грôмъ, а въ слѣдъ за тымъ захитали ся будынки. Перестрашенѣ люде повыскакували зъ домôвъ на улицѣ. Въ декотрыхъ мѣстахъ трѣщины мають 1 стопу ширины. Въ схôднôй частинѣ острова земля сильно опустила ся. Тревавъ землетрусъ усего одну хвилю.

— ВІЛКСБАРИ, Па. 28-го вересня. Джанъ Мичелъ, президентъ юніи майнерôвъ скôнчивъ свою агітаційну подорожь по вкраинѣ твердого угля въ Пенсилвеніи. Якъ вôнъ днесь заявивъ, его подорожь мала бôльшій успѣхъ, чимъ можна було сподѣвати ся. Число юнійныхъ робôтникôвъ бôльше чимъ подвоило ся. Всюда у робôтникôвъ розбуджувала ся велика цѣкавôсть до юніи. Що до зъѣзду компаністôвъ твердого и мягкого угля, котрѣ хотять зробити 22-го падолиста нараду, якъ знищити юнію, то Мичелъ о тôмъ знае о стôлько, о скôлько про те писало ся въ часописяхъ. Пôсля думки Мичела, може ходити лише о покусѣ, стрѣбунку, якій можуть здобути компаністы въ напрямѣ знищеня организаціи. Що до того, що компаністы нарушаь конвенцію, то Мичелъ въ то не вѣрить.

— САНЪ-ФРАНСИСКО, 28-го вересня. Тутъ пишуть зъ берегôвъ схôднои Сибірѣ, що на пôвостровѣ Камчатцѣ, недалеко вôдъ села Упріка, туземцѣ-алеуты замордували 30 Японцѣвъ-рыболовôвъ. Тежь саме булобъ и другимъ 10 японьскимъ рыболовамъ, якъ бы ихъ хвилею не пригнало до американьского рыбацкого човна, котрый стоявъ недалеко вôдъ берега и на котрôмъ Японцѣ найшли захистъ вôдъ дикунôвъ.

— МАНІЛА, на остров. Фил. 26 вересня тутъ бувъ страшний тайфунъ (буря), котрый причинивъ людямъ великѣ потерѣ и шкоды, якъ доносять зъ пôвденныхъ островôвъ гавайского архипелага. Въ мѣстечку Зорзодонъ утопило ся 15 душь людей, а шкода причинена коноплянымъ плянтаціямъ выносить бôльше одного міліона долярôвъ.

Кобрінъ, начальникъ філіпіньскои дівізіи офіціяльно доносить въ военный департаментъ, що на островѣ Самарѣ тайфунъ причинивъ великѣ бѣды. Шѣсть войсковыхъ таборôвъ розметено. Важный военный постъ на Самарѣ Канелъ зôставъ пошкодженый.

Военный корабель береговои обороны „Leyte" хвилями та вѣтромъ такъ пошкодило, що вôнъ не мôгъ тримати ся на водѣ и потопивъ ся. На нѣмъ загинули капитанъ, майже всѣ офіціры, 6 пасажірôвъ и 2 констаблѣ. Спасло ся тôлько 9 душь. Ихъ вyратувавъ другій корабль „Bahilau". Капітанъ „Bahilau" передае, що вôнъ мусѣвъ выкинути усѣ 3 якорѣ, щобы утримати ся въ гаванѣ. Зъ великимъ трудомъ удало ся ему спасти корабель, и пôсля бурѣ вôнъ зôставъ о стôлько пошкодженый, що мусе теперь довгій часъ перебути въ докахъ.

2 транспортовѣ военнѣ пароплавы и 2 другѣ военнѣ кораблѣ береговои обороны „Болобекъ" и „Роверъ" суть также сильно пошкодженѣ.

Боять ся, що много туземцѣвъ, котрѣ передъ бурею повыѣздили на човнахъ въ море, загинули.

Въ пôвнôчно схôднôй частинѣ острова Самара тайфунъ знищивъ до-чиста весь урожай на плянтаціяхъ.

Въ многихъ мѣсцяхъ пошкоджено головнѣ телеграфнѣ лініи, черезъ що мусить пройти довшій часъ, поки выяснить ся вся шкода и потерѣ, причиненѣ тайфуномъ на рôжныхъ островахъ гавайского архіпелагу.

— НЮ-ОРЛІНЪ, 1-го жовтня. Донесеня про вчерашню бурю и дощь показують, що вони причинили далеко бôльшу шкоду, чимъ можна було сподѣвати ся. На богатьохъ зелѣзницяхъ зъупинивъ ся рухъ черезъ те, що треки порозмывало водою. Въ Е міті каунті водою позносило всѣ мосты. Бавовнянѣ плянтаціи сильно пошкодженѣ, а на плянтаціяхъ цукрового очерету поломало увесь очеретъ. Великѣ потерѣ понесли также торговцѣ лѣсомъ, котрымъ водою позмывало и позносило въ рѣчки склады дерева.

— ВІЛКСБАРИ, Па., 1-го жовтня. Тутъ застрайкували бойсы, що робили на бресѣ Тейлоръ Кінгстонъ Колъ Компані. Причиною страйку е те, що при пейдѣ имъ завжды не доплачують по кôлька центôвъ.

ПОВѢДОМЛЯЮ
всѣхъ, що нове братство „Пресв. Дѣвы Маріи" въ Скрентонъ, Па. буде принимати новыхъ членôвъ безъ вступного въ мѣсяцяхъ Октобрѣ и Новембрѣ.

Хто еще не належить до нѣякого братства або до Союза, прошу ся появити на мітингъ другои недѣлѣ по першôмъ. Мітинги вôдбувають ся о 3-ôй годинѣ пополудни въ п. Лукана гали, пôдъ числомъ 845 Capouse Ave.

Въ нашôмъ братствѣ можете стати вôдразу повнымъ членомъ, не такъ якъ деинде, що не дай Боже котрый членъ захоруе, або ся где скалѣчить, то не достае ажь по 3-охъ мѣсяцяхъ запомогу; але у насъ самѣ всѣ члены складають хорому або скалѣченому членови пять долярôвъ запомоги на тыждень и т. д. поки есть хорый. Приставайте закимъ еще не пôзно.

Иосифъ Запоточный, секретарь,
1112 Meade Ave.,
Scranton, Pa.

Що дієсь на Вкраїні росийській?

(Спеціальна кореспонденція „Свободы".)

Серед заколоту сучасного російського життя, яке приковує тепер увагу цілого сьвіту, на дневний порядок вийшли також і справи українсько-руські. До хору голосів, котрі лунають на безмежному просторі російської держави і домагають ся свободи — „рівної правди для всіх", прилучили ся голоса Українців, що ставлять також свої вимоги, заявляють про своє природне право жити і розвиватись по своїй власній уподобі. Певно читачі „Свободи" знають з часописей, що справа увільнення українського слова від усяких обмежень і утисків була порушена останніми часами в російських урядових сферах і, здаєть ся, має бути скоро розвязана в більш меньш прихильному до нас дусї; з тією хвилею як впаде закон 1876 року, що наложив печать на уста 25 міліонового народу, для нашої України-Руси розпочнеть ся нова доба, настане врештї час, коли ми зможемо провадити нашу культурну роботу в рідній мові, а які далекосяглі наслідки потягне се за собою, преціньясно кожному сьвідомому Русинови-Українцеві. Одже менї хотіло ся-б познайомити дорогих заокеанських земляків у деяких подробицях із тим, що дієть ся в нас на Україні, як там поволї зростає громадська сьвідомість разом з сьвідомістю національною, яку ролю відограють наші Українці в загальному визвольничому руху в Росиї. Тішу себе надією, що се буде цікаве для моїх дорогих земляків; не слід забувати, що від такого чи иньшого розвязання українського питання в Росиї залежить ціла будучність всїх Українців-Русинів, де б вони не жили, закинені долею.

Коли в другій половині 1904 року пронеслись в атмосфері російського життя подуви т. зв. „весни", і ціла поступова суспільність загомоніла добиваючись полекшень у публичнім життю, загал української інтеліґенциї зразу не обізвав ся, наче не довіряючи ліберальним заявам уряду. І справді, в сім часі де-яких пільг для російської інтеліґенциї — українці не дістали нічого: на 10 щось прохань від поодиноких осіб о дозвіл видавати українські часописи — відповідь була все одна й та: не можна. Таку ж неґативну відповідь одержало київське товариство просьвіти, що вдалось було з петіцією про скасування особливої цензури для народних українських книжок. Єдине може, що зробив „ліберальний міністер" Святополк-Мирський для культурного укр. руху — се дозвіл перевозити до Росиї „Історії України-Руси" проф. Грушевського і друку його підручника укр. історії в російській мові. Обидві сї праці мали велике значінне для розбудження національної сьвідомости серед загалу Вкраїнців (про се досить широко розповів д. Копач у „Ділї").

Побачивши, що від уряду добровільних уступок сподівати ся годі, Українці в особі своїх видатнійших суспільних діячів рішили розпочати політичну акцію на власну руку, а також прийти до спілки з поступовими елементами російськими, щоби таким робом вивести українське питання на ширшу арену загально-російського політичного життя. Почалось від завязання зносин з передовими редакціями рос. періодичних видань, щоби на сторінках сїх видань дати місце обговорюваню українських справ, і таким робом знайомити з ним ширші круги. І дійсно, на сторінках найбільш поступових і розповсюджених російських ґазет, таких як ото „Наша Жизнь", „Наши Дни", „Сынъ Отечества" появляєть ся цілий ряд статий, в яких виставляють ся українські дезідерати, говорить ся про ті страшенні утиски і кривди, які зазнає українське слово від російського уряду. В найповажнійшому рос. місячнику „Русское Богатство" була уміщена велика статя українського публїциста С. Єфремова „Внѣ закона", де розказана докладно ціла история цензурних утисків українського слова. В груднї тогож року відбулось в Київі величаве українське свято з приводу 35-лїтнього ювилею літературної діяльности І. Нечуя-Левицького, котре повернуло ся в грандіозну українську культурну маніфестацію, в якій взяли участь і земляки з Галичини та Буковини, що чім далї, то все живійше відкликають ся на те, чім живе і тїшить ся Україна наддніпрянська. На сім святі, між иньшим, була вироблена резолюция, в котрій заявляло ся про потребу знесення всїх утисків українського слова. Покрита численними підписами ця резолюція була потім одвезена спеціяльною депутацією до Петербургу і там представлена до комітету міністрів.

Між тим досить несподівано українська справа була порушена в найвищій тепер урядовій інституції в Росії — комітеті міністрів; на засіданню 31. грудня сей комітет, заснований для розроблення і переведення в життя реформ, обіцяних царським рескріптом з 12-го грудня, розглядав становище українського слова і прийшов до висновку, що заборона 1876 р. відбуваєть ся шкідлило на культурному розвитку мас укр. народу, спиняючи просьвіту і ширення користних відомостий з поля науки і господарства. Але не відважившись одразу знести цю заборону, що було-б єдине льоґічним висновком з наведеного погляду на роль тієї заборони, комітет міністрів доручив розглянути сю справу професорським радам київського та харківського університетів, петербурґській Академії Наук, київському ґенерал ґубернаторови, міністрови нар.-осьвіти і мін. внутрішніх справ. Таким робом справа затягалась*), і Українці мусїли повести широку аґітацію в рос. пресї і серед суспільства, щоб довести урядові те, що потреба еманціпації укр. слова відчуваєть ся давно в укр. громаді. Разом із тим була зачеплена і справа заведення укр. мови до шкіл, яко необхідна умова культурного поступу України. Були вироблені дві декларації, перша про потребу скасовання утисків укр. слова взагалі, а друга спеціяльно про потреби укр. школи. Обидві були підписані сотками Українців і видруковані в часописях, а потім до них прилучили ся ще цілі сотки людей, які друковали свої заяви про прилучення в ґазетах. До утвореної при комітеті мін. прасової комісиї, т. зв. комісиї сенатора Кобеко, був висланий цілий ряд телеґрам і заяв про потребу знищити всї обмеження укр. слова.

Скоро одначе показало ся, що події в Росії пішли таким швидким темпом, як того ніхто не міг перед тим сподівати ся. Російський уряд злякавсь надаваних їм самим обіцянок і почав затягати з реформами, навіть виявив отвертий нахил до реакції; найбільш сьвідомі елементи рос. суспільства станули до активної боротьби**) з урядом, щоб вирвати в його обіцяні реформи силою, коли не можна нічого здобути шляхом заяв та петіций. Уряд відповів репресіями, і Росія вступила на дорогу революції. Поступові і сьвідомі елементи, почали орґанізувати ся в партії і ґрупи, щоб тепер вирвати в царського уряду конституцію, а з осягненням її — зайняти в парламенті місця і опанувати ситуацію. До такої ж акциї були змушені і Українці, для яких особливо важно мати вплив у будучім рос. парламенті, щоб не зістати упослїдженими при переведеню загальних реформ. Українці також орзанїзують ся в партії і вступають в контакт з росіянами, беруть участь в рос. з'їздах, як ото в з'їзді рос. журналїстів і дневникарів.

21-го квітня відбув ся в Київі з'їзд українських діячів, на якому ухвалено резолюцію, де Українці домагають ся заведення в Росії політичної свободи, скликання законодавчих зборів на підставі загального, рівного й тайного голосовання; — увзгляднення при будучій реформі державних інтересів української нациї в такому вигляді, щоби всї потреби укр. народу були забезпечені законно. Ся резолюція була підписана Українцями з Київа, Чернигова, Полтави, Харкова, Одеси, Катеринодара, Уманя та Винниці і доложена на з'їзді земських діячів в Москві через відпоручника-делеґата від Черниговського земства Іллю Шрага. Нарештї 12—13 липня в Полтаві відбув ся з'їзд делеґатів трьох українських партій, народної, демократичної і новозаснованої, радикальної. На чергу були поставлені три питання: справа автономії України, справа вироблення спільної проґрами і справа орґанізациї. На з'їзді були делеґати від усіх більших міст на Вкраїні: Київа, Одеси, Харкова, Полтави, Чернигова, Катеринослава, Катеринодара, Миргорода та иньших. Постанови були зроблені слїдуючі: 1) всї три партиї злучають ся на підставі спільної проґрами і будуть ділати солїдарно. 2) Проґрама прийнята така: а) Україна має дістати автономію, осібний сейм в Київі, до компетенції якого належать всї краєві справи за виїмком справи війни, миру і межинародних торговельних умов; в) українська мова має бути заведена до всїх краєвих урядів, шкіл, а всї обмеження укр. мови, скасовані. 3) Проґрама і політична платформа сполучених партій-мусять бути видані в популярній формі для ширення в народі. 4) Українська національна орґанізація зачне видавати в однім з українських міст свій дневник, і нарештї 5) заснуєть ся екзекутивний комітет. Слїдуючі загальні збори національної орґанізації заповіджені в осени. До участи в сім з'їзді не була покликана Українська Революцийна Партія, а се тому, як доносять дневники, що національні змагання в сїй партії що-йно виробляють ся.

Що торкаєть ся Рев. Укр. Парт., то з її характером читачі „Свободи" ознайомлені, від себе додам, що партія ся в досить короткім часї за 4—5 років розвинула інтензівну видавничу і аґітаційну діяльність, переважно в селянських верствах і серед дрібних ремісників та фабричних робітників по малих городах; одначе й досї характер її і навіть проґрама дуже невияснені, а в кінцї минулого 1904 р. в партії виник розкіл: частина її (меньша) відкололась від партії і прилучилась до рос. соціяль-демокр. партії, яко „спілка українських соціяль демократів". Се впрочім Рев. Укр. Партії не пошкодило. Тепер скажу про другі партії — ті три, що злучились оце в один союз. Народна, або Національна Укр. Партія, є партією крайнє шовіністичною; поява її, яко реакція проти вакханалії обрусительства, є цїлком зрозуміла і природна, але все-ж більшість сьвідомих українців не могла згодитись з такими поглядами Нар. Укр. П., мов би то ворогом укр. народу є не уряд російський з його деспотичним і централїстичним режімом, але ціла великоруська народність, а тому партія проклямує „Україну для Українців" і кличе вигнати всїх чужинців з краю, а потім заводити свій лад. Виходячи з того ж погляду на ворожість нам усієї рос. суспільности партія радить не брати Українцям співудїлу в загально-російськім руху для виборення конституції, бо, мовляв, рос. конституція все одно Українцям ніяких полекш не дасть. Погляди Нар. Укр. Пар. на робітничу справу дуже наївні і парадоксальні. Зрештою, ся партія на Вкраїні впливу не має, а вся її діяльність обмежилась виданням 3—4 брошур і аґітацією в кругах шкільної молодіжи.

Зовсім що иньшого треба сказати про Укр. Партію Демократичну, яка завязалась в кінцї 1904 року. Се партія, яка поставила своїм найблизчим постулятом виборене національних прав Україні, яко необхідної умови для її культурного і економічного розвитку; вона злучила в своїх рядах більшість сьвідомої україн. інтеліґенції, і її діяльність дала ся відчути вже в початку нинїшнього року в виді численних постанов південних земств, просьвітних інституцій та ин. відносно домагань перед урядом задоволеня укр. потреб. Видавнича діяльність партії поки що невелика.

Самими останніми часами повстала Українська Радикальна Партія, що оголосила свою проґраму, „платформу", де вона домагаєть ся перебудови російської держави у федерацію автономних народностей і виставля досить добре розроблену економічну проґраму з особливим увзгляднениям аґрарного питання, в дусї соціялїзму. Партія одразу випустила цілий ряд дуже гарних брошур, писаних доброю мовою і зрозуміло (чого, напр. не можна сказати про брошури Рев. Укр. Партії), як же поведе вона свою діяльність — се покаже будучність.

Як бачимо, в політичних орґанізаціях на Вкраїні недостачі нема. Правда, укр. політичні партії ще дуже молоді, їм доводить ся працювати не тільки при опорі з боку уряду, але і при досить неприхильному відношенню російських партій, які воліли б краще, щоб Українцї працювали в їх рядах і не виставляли своїх особливих домагань; але робота укр. партій дає вже очевидні наслідки; тимчасом, як Рев. Укр. П. багато причинила ся до розвою громадської і клясової сьвідомости серед селян (найбільше в Полтащині, південній Чернигівщині і в Київщині) а також по части і серед міського пролетаріяту, другі партії спріяли зросту національної сьвідомости і громадської солїдарности серед української інтеліґенції, роблючи останню силою, з якою мусять числитись представники російських та иньших народностей, а також і російський уряд. Про те, що останній одначе не дуже квапить ся дати Українцям „концесії", сьвідчить самий хід реформи становища українського слова в Росії, а також і справа друку св. Письма в укр. мові, що прінціпіяльно була порішена прихильно до нас вже кілька місяців тому назад, а й досї не приступлено до друку. Одже Українцям нічого сподіватись пільг від сучасного російського уряду, а треба всї сили покласти на те, щоб в купі з иншими поступовими елементами Росії повалити сей уряд і завести устрій принаймні конституційний, і аж тоді вже можна буде здобути собі елементарні права, яких нині не маємо.

Кінчачи свою допись мушу ще раз піднести, що Україна переживає тепер самі горячі хвилї, події йдуть прискореним темпом, і ніхто не може сказати, що буде завтра. Одно лише не підлягає сумнїву, що та орґанічна робота, до якої взялись Українці останніми часами, являєть ся єдиною запорукою в тім, що ми одержимо де-що при конституції, бо дурно нам ніхто нічого не дасть.

Д. Іваненко.

*) В самій останній хвилї довідались ми, що комітет міністрів на засіданню 31. мая ухвалив знести закон 1876 р., але з деякими обмеженнями, — якими, ще невідомо. Але рішучої постанови і досї нема, а поки все по старому.

**) Я не кажу тут про соціялїстичні і революцийні партії, які від давна всю свою енерґію звертали на боротьбу з урядом і тепер, розуміє ся, з подвійним запалом кинули ся до борби, виявивши, на жаль, мало солїдарности межі собою, з іноді і слабе розуміне переживаємого моменту. Я маю на увазї демократичні і радикальні елементи, що ґрупують ся переважно в земствах, в кругах т. зв. ліберальних професий — адвокати, лїкарі, вчителї, професори, інженїри та инші.

ДОПИСИ.

Зъ Jersey City, N. J.
Шпакъ въ Клівлендъ, О.?

Чи вы, панове читателѣ, пригадуете собѣ того славного пташка въ Джерзі Сіти, що називавъ ся Шпакъ? Того, що за цѣну 200 дол. хотѣвъ о.. Обушкевича поставити въ рускôй парафіи въ Джерзі Сіти. Того, що потрафивъ зъ кôлькома камратами збаламутити людей противъ нашого бувшого доброго и заслуженого пастыря о. Пôдгорецкого. Того, що розбивъ нашу парафію при помочи „одного“ зъ наслѣдникôвъ Христовыхъ; того, що привѣвъ нашу церковь до крайнои руины, розбивъ нашу руску школу, нашихъ молодыхъ школярѣвъ и школярокъ; того, що нацигавивъ, награбивъ величезну суму грошей вôдъ нашихъ джерзіситскихъ людей; того самого, що то свого часу ню-йорска казета славилась нимъ, якъ добрымъ хрунѣвскимъ войтомъ та тростісомъ джерзіситскои парафіи. Десь около 20-го Юлія, 1905 р. утѣкъ вôнъ въ Джерзі Сіти и пропавъ якъ камфора. Днесь чутка заходить до насъ, що та хижа, лакома и ненасичена птица знаходить ся въ Клівландъ, О. Чи се правда — не знати, но тамъ суть нашѣ Русины. Уважайтежь любезнѣ братя Русины и стережѣть ся сеи птицѣ, а почувши про него давайте намъ знати, бо поки-що мы напевно не знаемъ де вôнъ.

Шпачку де ты?

Парафіянинъ.

Зъ Ню-Йорку, Н. Й.
Отецъ Волошинъ „муфує“ зъ Джерзі Сіти.

Дня 24-го Септембра перехавъ я зъ Ню-Йорку до мого приятеля до Джерзі Сіти, але на чудо не заставъ его дома, бо пôшовъ до св. церкви. Ну, думаю, треба и менѣ пôти; хоть не дуже було охоты, але пôшовъ.

Немало мене задивувало, коли о. Волошинъ зъ слезами въ очахъ по своей промовѣ почали пращати джерзіситскихъ парафіянъ. Казали, що они мусятъ „муфувати“ звôдси, бо не годни нѣчого зробити...

Ну, думаю собѣ: зъ Богомъ Парасю; чимъ скорше се зробите, тымъ буде корыстнѣйше для парафіянъ, хочь-бы задля того, що вы мадярскій мусите бути пôпъ, коли зъïгноровали парафіянъ, а приняли пораду священика вôдъ хрунѣвъ та зрадникôвъ. Думаю собѣ: будете мати науку. Нащуривъ я уха, роззявивъ уста, (перебачте, забувъ за языкъ) и слухаю, що буде дальше. — Ажь тутъ отецъ Волошинъ зачинають на высоку квінту: „Я хотѣвъ зъ вашои парафіи зробити одну зъ найлѣпшихъ парафій въ Америцѣ, я хотѣлъ украсити сей Божій Храмъ, приходство, а вась очень напоминалъ, абысьте платили колекту; я ходилъ по хижахъ, щобы приуказати ся, що я вашъ духовникъ. — ну и що сталось? Однѣ мини приняли, а другѣ оначили, кляли, выкричали... Ту суть якісь москвофулы, рендикалы, Украенцы, я сего не хочу на очи видѣти, ани свата мати церковь. Отожь я виджу, что я не годенъ ничого удѣлати между вами, я ся чую за слабый до сей тяжкой працѣ... Прото я ся освѣдчаю, що мушу одъ васъ пôти.“

Менѣ самому стало трохи жаль нашого батюшки, що то они трафили справдѣ на лиху ниву до Джерзі Сіти... Але собѣ думаю: якй то вы отченьку були мудрй, и якй то вы собѣ будучности высокй представляли. „Зробити вашу парафію одну зъ найлѣпшихъ въ Америцѣ...“ Нѣбы хотѣлисьте збiгувати о. Пôдгорецкого, але за далекосьте сягнули. Коби булисьте потрафили привернути еѣ бодай до сего порядку, якій бувъ за отця Пôдгорецкого — то мы бы вдарили чоломъ передъ вами.

Теперь коханый отченьку, жалуетесь, що люде-парафіяне не хотять платити колекты, не хотять ходити до церкви и черезъ тую причину муситесь муфувати. А чому вы не споминаете про вашихъ славныхъ кураторôвъ, котрымъ вы такъ далеко пôддалисъ и позволили тесати кôлки на своѣй чуприни? Тожь мы добре знаемо, якъ они васъ трактують, користаючи зъ высокихъ урядôвъ: еще гôрше, якъ отця Пôдгорецкого. Вы мусите щодня бѣгати по ключѣ церковнй до замѣтача церковного, до его корчмы... Мы знаемо о тôмъ, що славнй кураторы навить выпрошували васъ зъ галѣ мітинговои... Мы знаемо, що вашъ бувшій канторъ приходивъ пяный до вашого помешканя и наганявъ вашу ѣмосць до роботы, до табачнѣ, и вы такой не погостили его чимъ належалось... Але того вы не споминали зовсѣмъ, а тихонько вылялисьте свôй жаль на парафіянъ и такъ шортко выразилисьте ся о радикалахъ и Украинцяхъ, котрй вамъ нѣчого не зробили за часъ вашого побуту.

Правда, що велика причина сему, що вы муфуете е долярики, котрыхъ теперь дуже коротко... Отецъ Пôдгорецкій такъ само мучивъ ся за ними, но вôнъ знавъ скорше, де они родять ся. Вôнъ заходивъ и до Ню-Йорку, до Бруклина, Бломфілдъ, Елізабетъ, Гокенсекъ, Нюаркъ и т. и. Звôдси тропка, звôдси тропка, якъ та пчола, носивъ и для церкви и для себе на свою пенсію, такъ, що на митингу мѣсячнôмъ часами еще о. Пôдгорецкій доплативъ до касы, а не взявъ зъ касы. А тростісы за понадували та думали, що то они платять пенсію. Теперь того нема. Всьо треба платити зъ того, що прийде пôдъ дзвôницею и гамъ пенсію и рату за форнѣчеръ и интерес и лоєрôвъ и т. д. Отже бѣда. Отже маете науку, отче. Жадайте посады у парафіянъ, а не лѣзьте межи такихъ кураторôвъ, тростісôвъ, якй у насъ заплодились того и минувшого року.

Парафіянинъ зъ Ню-Йорку, гора мѣста.

З New York, N. Y.

Хвальна Редакціе:

Просимо помістити в найблисшім числі Вашої часописи слідуючу допись:

„Народна Самопоміч“.

Під таким іменем основало ся в Ню-Йорку нове руске товариство, котре зачеркнуло собі широкий круг ділання в відміннім напрямі, як всі прочі товариства, які єствували або єствують на американьскій Руси. Ось его ціль: стояти на сторожи народних інтересів в Америці, ширити просьвіту поміж Русинами, орґанізувати робітників і т. д., помагати їм в случаю страйку обо сильного безробота, уділяти інформації в справах еміґраційних, зарібкових, кольонізаційних і бизнесових, а в кінци усувати партійні роздори і спори, котрі так шкодять нашому народови.

До переведеня тої ціли буде товариство: орґанізувати робітників і підпомагати їх в случаю страйку або сильного безробота, спомагати матеріяльно одноразовими запомогами в случаю потреби, закладати читальні і вечірні школи поміж Русинами, удержувати бібліотеки і книгарні, уряджувати відчити і представленя театральні і видавати „Місячник Інформаційний“. Дальше уділяти інформації в справах еміґраційних, зарібкових, кольонізаційних і бизнесових, а також залагоджувати всякі справи так народні, як і інтереса поодиноких осіб, котрі удадуть ся до них о пораду. Подавати людям вскавзівки при помочи яких могли би щадити гроші або охоронити їх обертати. Помічь для молодіжи в укінченю висших студій, уділювание позичок для бизнесменів і підмога для руских товариств. Спонукувати своїх членів, щоби о скільно се можливе не управляли партійної політики, анї не ширили партійної ненависти.

Як бачимо з сего ціль товариства є велика. Ходить лише о се, щоби загал американьских Русинів підпер его як слід: вписуючи ся численно в члени товариства. А кожий член користае під кождим зглядом, бо не лише мае право ходити до читальні, вечірної школи, випожичати книжки, побирати запомогу підчас безробота, жадати всяких інформацій, але ще буде діставати інформаційну часопись, а в додатку вкаже ся ему спосіб побільшеня его тяжко запрацьованого гроша через ощадність.

Члени товариства ділять ся на два катаґорії: членів основателів і членів звичайних. Член основатель платить 1 доляр вступного а 24 дол. на желізний фонд товариства і 5 цнт. тижнево на ціль просьвітну, а член звичайний лише 40 центів вступного і 8 цнт. тижнево. Отже дуже мало наколи зважимо, що се радше щадниця, чим гроші видані на инші ціли.

На закінчене скажемо, що товариство мае вже свою власну салю і есть вже зачартероване сими днями, і що оно вже зачало ділати, бо виcлало по плейсах своїх двох членів, котрі будуть давати відчити і закладати читальні.

Адреса товариства така:
„Narodna Samopomicz“,
118 — E. 4-th Str.,
New York, N. Y.

Головний Комітет „Народної Самопомочи“.

Надôслане

(Отъ Церковного Комитета въ Salem, Mass.)

Отъ должшого уже часу было наше желаніе выставити тутъ греко-каѳолическую русскую церковь, бо въ теперѣшнôй каплици не можется ани пята часть нашихъ вѣрникôвъ помѣстити. Значитъ, що мы самін не есмо въ состояніи безъ помочи другихъ русинôвъ взятися до будовы церкви, постановили мы выслати одного изъ парохіянъ якъ коллектора по цѣлой американской Руси. Большостію голосôвъ выбрали братчики Михаила Галька на коллектора. Михаилъ Галько присягалъ торжественно на Святое Евангеліе передъ множествомъ народа, що будетъ вѣрнымъ, точнымъ и акуратнымъ коллекторомъ, що пôйде за третину собранныхъ грошей, зъ чого мае собѣ платити на тикеты и на житье. Самъ добровольно обовязался, що пôйде за трету частку и на тое присягалъ еще и передъ нотаръ-публикъ. Комитетови церковному далъ торжественное обѣщаніе, що во всѣмъ буде послушный приказамъ комитету и що изъ собранныхъ грошей пôшле точно двѣ третины що тыжня на руки Предсѣдателя. Однакъ ледво приѣхалъ до другого стейту далъ ся баламутити черезъ деякихъ ворогôвъ нашой церкви, бунтовался противъ приказамъ комитета та поѣхалъ замѣсть до Pittsburg-а (якъ ему было назначено комитетомъ) до мѣста Mahanoy City и до Shenandoah, крутячійся коло урядникôвъ Общества Русскихъ Братствъ въ надѣѣ, що его тамъ на що выберуть, якъ ему гдеякій въ Ню Іорку обѣцяли, если нашой церкви зробить на перекôръ. Оттамъ пôшолъ до MacAdoo, где засидѣлся та сидитъ собѣ въ одномъ Макадуцкôмъ готелю, гуляе и по балахъ ходитъ за людскіи гроши, ясно показуе, що ему колекта на бѣдную нашу церковь не естъ анѣ въ пятѣ, не такъ въ головѣ, якъ то пише дописователь „Свободы“ Д. К. въ „Свободѣ“. Разъ тôлько пôслалъ онъ одинъ чекъ на $36.00 черезъ Юрія Вретяка изъ Шенандоа, при тôмъ написалъ дуже грубіянске письмо до Уряду Церковного уже изъ Мас-Adoo, где ображае Урядъ Церковный и вымагае половину коллекты. Изъ того мы уже пôзнали, що его намъ нежичливіи люде побунтовали, такъ що онъ легкодушно сломилъ свою присягу та не хоче отдати всѣхъ грошей. Протое мы ему отобрали коллекторску книжку (тому буде вже мѣсяцъ), заказали ему коллектовати въ имени нашôмъ и запретили ему строго называтися нашимъ коллекторомъ. Книжку отослалъ намъ и мы уже не намѣряемо другого выслати по цѣлôй Американской Руси, щобы недочекатися ганьбы, якую намъ учинилъ нашъ краянъ Михаилъ Галько. До теперь мы молчали, бо нехотѣлисьмо голосити ганьбу свого краяна. Тымчасомъ читаючи въ „Свободѣ“ смутную перестрогу уважаемо собѣ за свôй обовязокъ зô стороны Уряду Церковного въ Salem, Mass. перестерѣгати кождого передъ такимъ чоловѣкомъ, якимъ естъ Михаилъ Галько, понеже онъ скривдилъ на много грошей нашу церковь, для которой мôгъ былъ немало насбирати; отобралъ честь и подливôсть цѣлому нашому братству, цѣлой нашой парохіи и при тôмъ учинилъ велику шкоду всѣмъ бѣднымъ церквамъ, высылаючимъ коллекторôвъ своихъ та унизилъ всѣхъ коллекторôвъ честныхъ. Симъ заявляемо, що Михаилъ Галько уже отъ мѣсяця не естъ нашимъ коллекторомъ, що онъ уже немае ничого спôльного съ нашою парохіею. Тыхъ, которіи его до того поступку побудили, да судитъ Богъ сердцевѣдецъ.

При тôмъ дякуемо сердечно и щиро всѣмъ, которіи щс будь на нашу церковь офѣровали; имена жертвователей суть записанни до нашого Церковного Поманника и за всѣхъ отправится що року Служба Божа; одна за живыхъ а друга съ Парастасомъ за померших благодѣтелей и ктиторôвъ.

Если бы хто схотѣлъ помочи намъ ласкавою жертвою причинитися до будовы русской греко-каѳолической Церкви Свято-Николаевской въ мѣстѣ Salem, котора мае быти выставленною надъ моремъ широкимъ, на мѣсци дуже красномъ, щобы свѣдчила яко памятникъ побожности русинôвъ до Святого Отца Николая, которого яко „обуреваемыхъ тихое пристанище“ всѣ хвалимо — найизволить такую выслати на руки Предсѣдателя нашого братства пôдъ слѣдуючимъ адрессомъ: John Zubal, Salem, Mass., Allen street.

Имена всѣхъ, которіи изволять що будь на будову нашой церкви прислати, будутъ оголошенія съ благодареніемъ въ русскихъ американскихъ газетахъ.

Покорно просимо и Редакцію „Русского Американского Вѣстника“ и „Правды“ о передрукованье сего письма.

Съ почтеніемъ Церковный Урядъ въ Salem, Mass.

Salem, Mass., 25 сент., 1905.

Иванъ Зубаль, предсѣдатель,
Лука Оссолѣньскій, секрет.,
Бенедикъ Каплунъ, кассієръ.

„SVOBODA“
(LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday
at 209 Linden Str., Scranton, Pa.

JNO. J. ARDAN,
Publisher and Editor.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter July 16 1903 at the post office at Scranton, Pa. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ „Р. Н. Союза“, выходить що тыждня въ Четверъ и коштуе:

Въ Америцѣ на 12 мѣсяцѣвъ....$2.00
До старого краю на 12 мѣсяцѣвъ $2.00
Въ Америцѣ на 6 мѣсяцѣвъ....$1.00

Галичане можуть замовляти „Свободу“ черезъ Книгарню Шевченка ул. Театральна ч. 1, Львôвъ.

Оплачувати ґазету треба всегда зъ горы.

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то е карточку, котру дôстанете вôдъ почтаря або аґента на експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годни грошей дôстати.

Адресъ:
„SVOBODA“
Box 353,
SCRANTON, PA.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити мусить подати намъ, кромѣ нового, такожь свôй старый адресъ.

Замѣтки.

Русины сварять ся.

Въ Обществѣ Русскихъ Братствъ и Соединенію теперь неспокôй. Деякѣ члены О. Р. Б. невдоволенѣ зъ господарки компаніи, що выдае „Правду“ и зъ того, що сего року не було конвенціи (про се ширше другимъ разомъ). а въ Соединенію протестують декотрѣ братства противъ купна лотôвъ въ Homestead, Pa. пôдъ домъ Соединенія, за суму 16 тысячь доларôвъ.

Вже то Русины мусять всюды сваритись мѣжь собою.

Нове товариство.

Въ Ню-Йорку основалось нове руске товариство „Народна Самопомôчь“. Товариство се, якъ видно зъ дописи на 3-ôй сторонѣ сего числа, поставило собѣ дуже широкѣ задачѣ. Чи сповнить оно ихъ, не знати. Намъ здаесь, що до сповненя усѣхъ тыхъ задачь требабъ досыть великого капиталу, а такѣ цѣли якъ спомаганє членôвъ въ часѣ страйку и безробота майже неможливѣ. Се могуть робити хиба злученѣ робôтничѣ юніи, що розпоряджають міліоновыми капиталами и мають міліоны членôвъ. Єслибъ таке товариство якъ „Н. С.“ могло дати яку запомогу, то она мусѣлабъ бути дуже незначна. Дуже трудно намъ до переведеня здачь намъ такожь организоване рускихъ робôтникôвъ, а се тому, що всѣ рускѣ робôтники не працюють въ однôмъ заводѣ и майже всюды працюють вразъ зъ робôтниками другихъ народностей и мусять вразъ зъ ними до тыхъ самыхъ организацій належати. А вже нѣякъ не можна зрозумѣти звôдки се товариство буде въ силѣ пôдпомагати другѣ рускѣ товариства, удѣляти позычокъ бизнесменамъ або помагати молодежи кôнчити высшу науку.

Взагалѣ, єсли судити пôсля згаданои дописи, (а тôлько пôсля того можемъ судити, бо нѣ статута нѣ чартеру мы не бачили). то трудно розôбрати чи се добродѣйне товариство чи бизнесове и звôдки оно задумуе взяти грошей на усѣ свои цѣли. Рôвножь не можемъ до сеи поры подѣлитись зъ нашими читачами вѣсткою про се, хто стоить за тымъ товариствомъ, якѣ его члены, урядники и т. д., бо се намъ невѣдомо.

Наконець можна те лишь сказати, що если се товариство мае справдѣ за метѣ добро народне и поставить собѣ цѣли можливѣ до сповненя, то зможе розвинутись, єслижь буде окривати себе тайною та обѣцяти речи до сповненя неможливѣ, то истнованє его може бути дуже коротке.

Выдавництво имени А. Бончевского.

Якъ звѣсно, покôйный А Бончевскій записавъ при кôнци свого житя 500 доларôвъ на выдаване просвѣтныхъ книжочокъ для американськихъ Русинôвъ, а въ Цвѣтню 1904 року появилась перша книжочка сего выдавництва. Зъ огляду на невеличе число предплатникôвъ, цѣну за просвѣтнѣ книжочки назначено на $1.50 рôчно, зъ тимъ, щобы еѣ опôсля знизити, наколи покажесь, що число предплатникôвъ вôдповѣдно зросте и що така рѣчь якъ обниженє буде можливою.

На жаль, число предплатникôвъ збôльшалось лишь дуже поволи, такъ що навить теперь, пôсля пôвторарôчного истнованя, выдавництво се мае несповна 200 предплатникôвъ и, розумѣе ся, цѣны передплатнои обнизити не можна.

Якъ нѣчо на свѣтѣ не дѣесь безъ причины, такъ и тутъ мусять быти певнѣ причины, якѣ зложились на те, що просвѣтне выдавництво им. А. Бончевского стоить такъ, якъ по высше сказано.

Якѣжь се тѣ причины?

Не перечемо, що часть вины за такъ слабый розвитокъ сего выдавництва може спадати на его редакцію, хотяй зъ другои стороны кождый мусить признати, що змѣсть книжочокъ просвѣтныхъ до сего часу выданыхъ е такъ рôжнородный, що кождый мусѣвъ у нихъ знайти для себе що цѣкавого, поучаючого и пожиточного.

Богато пошкодило просвѣтному выдавництву те, що сейчасъ пôсля его основаня стала выходити въ Канадѣ консервативна часопись того самого имени; почалась полеміка и все сказане по адресу тоижь часописи, несвѣдомѣ брано на карбъ просвѣтного выдавництва. Ся причина на стôлько важна, що мы були змушенѣ въ минулôмъ мѣсяцю змѣнити назву сего выдавництва зъ „Слова“ на „Читальню“, назву загалови людей бôльше зрозумѣлу и бôльше популярну.

Є ще другѣ поменчѣ причины слабого розвою просвѣтного выдавництва, якъ примѣромъ, пророцтво въ календари Союза, що „Слово“ мабуть скоро перестане выходити, неправильне появлюване ся книжочокъ и т. п., але найважнѣйшою причиною е таки наша руска байдужнôсть. Треба знати. що навить не всѣ галицкѣ священики передплачують просвѣтне выдавництво имени А. Бончевского; зъ угорскихъ та москвофільскихъ священикôвъ не предплачуе сего выдавництва анѣ оденъ, зъ православныхъ священикôвъ лишь оденъ, а зъ независимыхъ такожь оденъ. Мѣжъ предплатниками просвѣтного выд. находимо лишь 4 имена дякôвъ и учителѣвъ и лишь 12 бизнесменôвъ. Цѣле руско-американьске жѣноцтво достарчило 9 предплатниць.

Зъ повысшого кождый зрозумѣе, що єсли тѣ, що повиннѣбъ розумѣти вагу такого выдавництва, не старають ся о его розвой хочьбы о стôлько, щобы пôслати бодай предплату, $1.50 на рôкъ, то розумѣе ся. що трудно ждати бôльшого заінтересованя се вôдъ руско-американьского загалу, зложеного въ бôльшости зъ пôвграмотныхъ або и зовсѣмъ неграмотныхъ людей.

Мимо того всего однакъ и мимо того, що выдавництво просвѣтне до сеи поры зовсѣмъ не оплачуе ся, буде оно выходити мѣсячными книжками и дальше. Память покôйного А. Бончевского, невтомимого робôтника на нивѣ народнôй и основателя сего выдавництва, занадто намъ дорога, щобъ мы могли се выдавництво покинути, его застановити. Оно буде выходити и дальше въ тôй самôй формѣ лише пôдъ змѣненою назвою: зватись буде вôдъ теперь не „Слово“ а „Читальня“. Цѣна его остане така сама якъ и перше, се е $1.50 на рôкъ.

Кромѣ сего, щобы бôльше заохотити нашихъ людей до предплачуваня „Читальнѣ“ назначуемо отсимъ еще и премію. Кождому,хто до 1-го Сѣчня 1906 року заплатитъ на „Читальню“ не менче $1.50, тому вышлемо въ дарунку **прегарне золоте перо.**

Письма и грошѣ призначенѣ для выдавництва адресувати такъ:

Czytalnia,
Box 353, SCRANTON, PA.

Лист из Старого краю

Загальне голосоване.

Угорське правительство, щоб повалити більшість угорського сойму, загрозило було, що внесе в соймі проект зміни виборчої реформи в напрямі заведеня загального голосованя.

Як звісно, в спорі між угорською корсною й угорським соймом ходить о національні мадярськ постуляти, о дальшу мадяризацію Угорщини, в якій уже й тепер немадярські народи не мають ніяких прав. Виборча ординація до угорського сойму така, що право голосованя має лише одна четверта населеня цілої Угорщини, а крім того завдяки тій виборчій ординації до сойму дістають ся майже самі Мадяри, а немадярські народи або зовсім незаступлені або заступлені дуже слабо.

Коли б на Угорщині завести загальне голосоване, то політична ситуація значно змінила-б ся. З одного боку ввійшли би до сойму посли немадярских націй (Румуни, Русини, Словаки і т. д.), які певне виступили би против національно державних жадань Мадярів, а з другого боку ввійшли би до сойму посли простого народу, сільських і міських робітників, які певне висунули би на перший плян жаданя економічні. Таким чином становище мадярських націоналістів було би сильно ослаблене і правительственні круги, знаючи се, пустили для наполохання соймової більшости звістку, неначе правительство внесе в соймі проєкт заведеня загального голосованя.

Але швидко показало ся, що загальним голосованем правительство хотіло лише постращити соймову більшість. Против сего проєкту виступив президент австрійських міністрів бар. Гавч, заявляючи, що коли-б на Угорщині заведено загальне голосоване, то й населене країв, репрезентованих у віденськім парляменті, захоче того самого, отже не треба „викликати вовка з ліса“, а й сам австрійський цісар і угорський король в одній особі мав заявити, що не хоче поборювати мадярських патріотів соціяльною демократією.

Але клич, піднесений раз, не затих разом із заявами правительства, а тільки ще більше розбудив агітацію за загальним голосованем, яка в Австро-Угорщині веде ся вже від давна.

Угорська соціяльна демократія розвинула за загальним голосованем агітацію, а в день отвореня угорського сойму, 15 вересня с. р. демонструвало за загальним голосованем у Будапешті коло 60 тисяч робітників, які демонстраційним походом прийшли перед сойм, де їх провідники передали на руки президента сойму Юста петицію о заведеня загального голосованя.

Заворушило ся також населене країв, репрезентованих у віденськім парляменті. Всі поступовійші партії виступили против президента міністрів бар. Гавча, який против правил міжнародної політики вмішав ся у внутрішню справу Угорщини, аби лиш не допустити до заведена загального голосованя, і — як доносять ґазети — соціяльно-демократичний клюб у віденськім парляменті порішив розпочати против нього обструкцію. Крім того справа загального голосованя обговорюєть ся знов живійше у пресі й на народніх зборах.

Чи що вийде з того теперішнього руху за загальним голосовамем, годі сказати на перед.

Політична ситуація в Австро-Угорщині

на разі така: Угорський сойм відрочено таки в дни отвореня його, 15 вересня с. р. Ціле міністерство подало ся до димісиї, яку король приняв. Коли король не дійде з соймовою більшостію до згоди, то заіменує нове переходове правительство, яке розвяже сойм і розпише нові вибори. Має се бути в жовтні с. р. А потім: знов скликане й відрочуване сойму й розписуване нових виборів. Як забава, то забава. На загальне жадане програму забави ще раз повторить ся. Так бавлять ся політики...

Австрійський парлямент має зійти ся 26 вересня с. р. Перша точка нарад: заложене італійського університету в Роверєді. Соціяльно демократичні посли, як уже згадано, грозять обструкцією. Коли не знайдуть союзників, то змучать ся дуже швидко, колиж знайдуть, то обструкція потреває трохи довше, а потім також урветь ся. Правительство буде торгувати ся з впливовими партіями і ухвалювати державні конечности. А потім перерви, бо будуть радити сойми, між иньшими і галицький — польсько-шляхотський. Забава стае нудна, бо повтаряєть ся дуже часто. От, бавлять ся політики...

А нарід? Дає цісареви, що цісарське, Богови, що боже, і сподіваєть ся ріжних благ від ріжних провідників. Так було не від нині і так буде ще довго, доки нарід не змудріє і сам не візьме свого визволеня в свої руки...

19. вересня 1905. М. Л.

З Бразилійскої Руси.

Право виборче.

В падолисті м. р. санкціонований новий закон виборчий, ледво много ліпший від старого, але всеж подбали заступники опозиційні, щоби і меншюстям запевнити сяке таке число мандатів. Але най си оно буде і золоте, то такой не принесе пожитку для нашого народу, бо нарід наш несосьвідомлений не піймає ваги права виборчого. В тій цїли требаб склякувати віче, требаб товчи з амбони, і при кождій нагоді толкувати народови, щоби розумів, що двом панам не можна служити, що треба конче брати горожанські папері і що то лежить в інтересі народу брати активну участь в всяких виборах. Але наші люди ще завше вздихають до нездарнєї мачохи — Австрії і ані снить ся їм натуралізоване. Не знаю, чи хто завдавав собі труду поучити нарід в тім напрямі, але я вже досить наговорив ся в кількох кольоніях, однак показуєсь, що сам головну муру не розібю, та що оно не так легко рушати руску колоду, хотьби і соединеними силами.

Тілько натуралізовані можуть старатись о цертіфікат виборчий, але тих формальностий поки-що не конче строго домагають ся і уважають за натуралізованого кождого, що ся впише на листу виборчу. А власне через тое усувають ся наші люди від голосованя. Чого они ожидають від Австрії, сам не розумію. Деякі мріють, що ось тут-тут такой появить ся небіщик Рудольф і ущасливить весь нарід своєю ласкою. Иншим рівнодушна всяка робота публична, тай живуть так з дня на день, не предчуваючи, що таким поступованем наносять собі шкоду, тай неславу рускому імени. Таж ту в републиці манна не спадає. Ніхто не скаже, ось Русинам діє ся кривда — требаб і на них памятати! Як самі не подбаємо о себе, то певно ніхто чужий. Любі краяни! таж знайте о тім, що за вами обізвесь хибань тілько ваш заступник, а певно ніхто инший; но деж ви можете мати свого заступника, як ви не хочете користати з права виборчого. Жалуєте ся, що оплата за шакри надто висока, що податок шкільний несправедливий, бо і так діти ваші не користають зі школи публичної в наслідок викладу в чужім язиці, тай з причини надто великого віддаленя кольонії від міста; відтак жалуєте ся на брак доріг возових і таке инше, але хтож ту відізве ся за вами, як ви не маєте і не стараєте ся о своїх заступників?! А чиж суд повітовий і комісарият поліцийний обсаджені людьми прихильними для вас, чи числить ся з нами ґубернія, сли має намацальні докази, що руский нарід то чинник пасивний?!

Ось наведу оден примір з Ріо Кляро. В минувшім році відбулись вибори суду місцевого і на судіїв вибрані 3 Бразиліяни і 1 Поляк, а з Русинів ніхто! Чому? Бо явилось Русинів виборців тілько пятьох, наколи Поляки віддали голосів близько сотки, хоть їх на Р. Кляро о много менше від Русинів. Бразиліяни булиб голосовали на одного Русина дуже охотно, а врешті і Поляки не булиб противні, бож процінь поважну масу населеня творять Русини: але з ким же ту пактовати, наколи явилось на місце вибору тілько 5 х

рускиx виборців? А то ві дібе ся на вашій шкірі, бож прецінь розумієте, що такой свій скорше відізве ся за своїм, як чужий. Ось приміром, податки мунісіпальні накладає рада мунісіпальна, а чи ви маєте там своїх представителів? Правда, що ще не платите податку за шакри, бо на разі стягають оплату за них, але колись і тое наступить. Но всеж такой платите посередний податок. А він лежить ось в тім: Держава, ґубернія і мунісіпіюм накладають податок на венди і на всякі ремесла; се податок незвичайно високий, тож вендярі і ремісники підвисшають ціну на своїх товарах, значить ся: такой ви, кольоністи, оплачуєте податок. Або ось приміром половина податку мунісіпального призначена на поправу доріг і мостів; чи думаєте, що дадуть вам хоть одного вентина на ваші дороги і мости, сли не маєте свого представителя, котрий би попер вашу справу?! Як оно в мунісіпіюм, так само в ґубернії і в цілій державі. Сли ви причините ся своїми голосами до вибору послів до конґресу, а врешті сли ваші голоси заважать в виборі висших урядників, то они хотьби навіть Бразилїяни памятати будуть і на вас, бо в противнім разї ви моглиб стануть при слїдуючих виборах против них.

Вкінци вертаю до пояснення нового закона виборчого. О стілько добрий, що меншість запевнила собі мандати, а то через тое, що голосує ся кумулятивно і всюда о оден мандат менше, як призначено. Се ось так: Приміром котрийсь зі Станів має 5 мандатів, то виборці голосують лишень на 4-ох, а як хто хоче, то може віддати всї 4 голоси на одного. В той спосіб запевнила собі меншість оден мандат з кождого стану — отже опозиция має запевнених 20 мандатів до федерального конґресу.

Новий закон ще є остілько користний, що вже з гори знає ся число виборців, бо кождий охочий мусить на рік перед періодою виборчою вписатись до лїсти виборчої і на тій підставі дістає цертіфікат виборчий важний до всяких виборів на цілий період виборчий, то є на 4 роки. Але ще не в тім користь. Перше подавала комісия виборча незвичайно довгу лїсту голосовавших, що в дійсности не було правдою — тепер така махінация на ширшу скалю під стислою контролею опозицийної партиї не можлива.

Однакож сей новий закон для Русинів трохи невигідний задля деяких формальних вимог. Перше кождий 20 лїтний потрудив ся на місце вибору і голосував. Тепер домагатись муть цертіфікату, а такий осягнути може тілько письменний. Старающий ся о цертіфікат мусить в означенім терміні написати, так звано, рекіременто в очах комісиї — розуміє ся в бразильскім язиці. Неуміючий язика мігби собі відписувати з приготованої картки, але всеж треба хоть що трохи приучити ся в дома, щоби не надто поблудити.

Сим новим законом виборчим ще такой запевнила собі партия управляюча дальше веґетоване, однак по справедливости належалоб знести всякі лїсти, а натомісць запровадити загальне тайне голосоване.

С. П. Куритиба, Парана.

Що чувати въ свѣтѣ.

Мѣжь Шведами та Норвежцями нарештѣ прийшло до згоды. Норвегія зôсталась самостôйною державою. Норвежцѣ дуже задоволенѝ такимъ результатомъ конференціи и хочь и признають, що за богато заплатили за свою самостôйность, але за те осягнули свою мету безъ войны. Варто уваги, що въ той часъ норвежскѝ часописи, занятѝ не стôлько договоромъ мѣжь Швеціею та Норвегіею, стôлько тымъ, якій державный ладъ мае бути въ Норвегіи: республика, чи конституційна монархія. Поки що, державными справами заправляе такъ званый „стортінгъ", рада складаюча ся зъ народныхъ заступникôвъ.

На Угорщинѣ повстали великѝ заворушеня. Венгры хотять выборота собѣ бôльшу самостôйность; вони хотять мати окреме войско, окремый парляментъ (соймъ), незалежный вôдъ австрійского уряду, впровадити по всѣхъ урядовыхъ институціяхъ мадярску мову замѣсть истнуючои нѣмецкои. Але мѣжь самыми мадярами не завжды приходить до згоды. Робôтники хотять, щобы въ новой автономной Угорщинѣ було загальне выборче право, щобы такимъ чиномъ и бѣднѣйшѝ верствы люду мали спромогу брати удѣлъ въ політичному житю краю. Зъ цимъ не хочуть згодити ся маючѝ клясы, особливо мадярскѝ магнаты, котрѝ не хотять нѣчого и слухати про загальне выборче право. За помочею народу вони хотять выбороти собѣ автономію, але вôдсунути народъ вôдъ удѣлу въ урядѣ. Черезъ те ихъ боротьба звела ся на интриги при дворѣ цѣсаря Франца-Йосифа. 30-го вересня графъ Чакі, президентъ магнатôвъ, мавъ авдіенцію у цѣсаря, але до чого тамъ у ихъ прийшло, то не знати.

Мѣжь тимъ боротьба мадярскихъ партій мѣжь собою становить ся що-разъ острѣйшою. Націоналісты (партія магнатôвъ, инакше зове ся „коаліційна" партія) сильно ворогують зъ соціялістами (робôтнича партія). 27. вересня декôлько тысячь соціялістôвъ демонстрували передъ Клюбомъ Незалежности", де въ той часъ коаліційна партія мала нараду. Коаліціоністы, боячись, що соціялісты мають замѣръ протиснути ся въ клюбъ, стали тѣснымъ натовпомъ у головныхъ дверей и почали лаять демонструючихъ робôтникôвъ. Черезъ те скоро прийшло до бійки, въ котрой 20 або 30 душь зôстались бôльшь меньшь тяжко побитыми. Полиція скоро розôгнала демонстрантôвъ. На другій день въ університетѣ студенты націоналісты напали на трехъ своихъ товаришѣвъ, вѣдомыхъ за соціялістôвъ, и побили ихъ. Пôсля того, бѣля 300 душь студентôвъ націоналістôвъ пôшли демонстративно черезъ мѣсто до шпиталю одвѣдати тыхъ своихъ сторонникôвъ, котрѝ зôстались день передъ тымъ побитыми, якъ лаяли ся зъ робôтниками. Студенты націоналісты вымагають, щобы усѣ студенты-соціялісты були выключенѝ зô школъ.

Зъ Будапешта пишуть въ нѣмецкѝ часописи, що въ провінціи знову почали ся великѝ заворушеня. Въ нôчь на 27. вересня въ Сегединѣ було велике політичне зôбране, котре поліція розôгнала, причѣмъ не обôйшлось безъ бійки. Багато зôсталось арештоваными.

29. вересня пôдъ сходцями готелю, де спали представники народу коаліційнои партіи, знайдено такъ звану „пекольну машину", себъ-то бомбу, до котрои приироблено такій механізмъ, що вона може експльодувати въ той часъ, въ якій схоче той, хто єѣ положивъ. Австрійскій урядъ зробивъ розпоряджене, щобы войско було змобілізоване и готове на выпадокъ загального повстаня на Угорщинѣ.

Капштадъ (въ пôвденной Африцѣ). Англійскѝ часописи тутъ оголосили страшнѝ подробицѣ ганебного поводженя нѣмецкихъ жовнѣрôвъ вôдносно повстанцѣвъ-туземцѣвъ. Въ донесеню, котре дали Буры и пôдписали, говорить ся, що жовнѣры вѣшають и стрѣляють жѣнодъ и дѣтей, пораненыхъ туземцѣвъ вони також застрѣлюють, щобы увôльнити себе вôдъ клопоту зъ-за нихъ.

Заворушеня въ Росіи.

Ріга (въ пôвнôчно-захôдной Росіи), 20. Днесь о 3-ôй годинѣ рано бувъ зробленый добре зорганізованый нападъ на центральну вязницю. Метою его було увôльнене двохъ политичныхъ вязнѣвъ. Длятого 100 душь революціонерôвъ перелѣзли разомъ черезъ муръ вязницѣ, поперетинали телеграфічнѝ та телефоновѝ дроты, и звязали 2-хъ вартовыхъ, мѣжь тимъ якъ трое, котрѝ хотѣли супровити ся, вôстали поранеными. Тогды вони повыламували дверѣ у камерахъ, де знаходилось тихъ 2 вязнѣвъ и звôльнили ихъ. Остатнѝ суть проводирѣ мѣсцевого революційного руху. Три полісмены погнали ся за двома увôльнеными, причимъ вони стрѣляли въ нихъ. Тѝ, утѣкаючи, також вôдповѣдали выстрѣлами и вбили одного полісмена. Полісмены арештували якихсь двохъ людей, мѣжь тимъ якъ революціонеры всѣ поутѣкали.

Зъ Берлина вôдъ 27. вересня доносять, що „батюшка царь" вôдправивъ въ Сибѣръ 3 тысячѣ своихъ „дѣтокъ", матрозôвъ, що брали удѣлъ въ заворушеняхъ въ Севастополѣ та Лібавѣ.

Земскій конґресъ, котрый доперва зôбравъ ся въ Москвѣ, погодивъ ся на політичнôмъ програмѣ, въ котрôмъ мѣжь иншимъ заключають ся слѣдуючѝ вымоги: порôвнане селянства въ правахъ зъ усѣми другими клясами суспôльства, знищене урядовои сваволѣ надъ громадянами, гарантіи права волѣ совѣсти, волѣ вѣры, волѣ слова, волѣ друку, волѣ збирати ся на вѣча, волѣ закладати спôлки и организаціи. Скасоване паспортовои системы, скликане національного зôбраня, котре буде брати удѣлъ въ выдавництвѣ законôвъ, заведеня контролѣ надъ дѣяльностю выщихъ урядовцѣвъ, вôддѣлене правничого міністерства вôдъ другихъ урядовыхъ институцій, незалежность судцѣвъ и знесене выимкового стану въ краю. Далѣ въ програмѣ говорить ся про необходимôсть выборôвъ до державнои рады на пôдставѣ загального безпосередного выборчого права.

НаКавказѣ Татары зновъ помирили ся зъ Вôрменами, и хатня вôйна улягла ся. Шкода, яку причинили тѝ заворушеня, выносить багато сотъ міліонôвъ рублѣвъ, и ще и доси не може бути выхована. Знищено 3412 нафтовыхъ жерелъ, згорѣло богато селъ и майже цѣле мѣсто Баку. Причиною тыхъ розрухôвъ зъявляєть ся не стôлько фанатизмъ Татаръ, скôлько злодѣйска політика російского уряду, котрый не схотѣвъ приняти завчасу мѣръ проти Татаръ. Урядъ хотѣвъ, щобы Татары трохи „провчили" Вôрменôвъ, котрыхъ вôнъ вважае за „бунтовщикôвъ".

Петербургъ. По довгôй и статечнôй нарадѣ на мітингу 26. вересня студенты мѣсцевого університету ухвалили знову розпочати студіи, „бо вôдкрытый університетъ страшнѣйшій и небезпечнѣйшій для самодержавія, нѣжь страйкуюче студентство" — говорило ся въ резолюціи мітингу.

Въ протязѣ 5-ти годинъ 2000 студентôвъ вели нараду въ салѣ університету, де бувъ повѣшеный новый портретъ царя, бо старый зôставъ розôдраный студентами 20-го лютого того року. Речники промовили цѣлый рядъ революційныхъ промовъ. Майже всѣ речники належали до соціялістичныхъ та революційныхъ партій. Вони рѣшучо и вôдкрыто высловлювали ся проти „злодѣйского самодержавія". Нѣ оденъ не высловивъ ся за урядъ. Всѣ студенты въ оденъ голосъ ухвалили означити „реформы батюшки-царя", якъ безвстыдне ошуканьство, и признали необхôднôсть дальшого веденя агітаціи проти самодержавія. Мітингъ закôнчивъ ся спѣвомъ революційныхъ пѣсень.

Въ Ковнѣ при експльозіи бомбы въ мѣсцевôмъ парку зôстали тяжко пораненѝ начальникъ поліціи и три полісмены. Той, що кинувъ бомбу утѣкъ.

Холера.

Пошесть холеры въ Нѣмеччинѣ зовсѣмъ перестала. 27. вересня занотовано було 5 новыхъ выпадкôвъ хоробы на холеру, зъ нихъ було 3 выпадки смерти, 28 вересня було 2 выпадки хоробы и 1 смерть, 29 вересня тôлько занотовано було одного хорого на холеру, але и той уже одужавъ, и пôсля того не було ще и до днесь жадного выпадка холеры.

Вечерок

з ТЕАТРАЛЬНИМ ПРЕДСТАВЛЕНЄМ в Hazleton, Pa.

Дня 4-го Септем. с. р. в Мекаду хор утримував баль, получений з концертом і театральним представленем драми „Хто винен".

Концерт і представлене випали дуже добре. Хор добре з'организований п. М. Бабійом, що може повеличатись своєю працею, бо еще і року не є в Мекаду, а вже потрафив з'організовати такий хор і аматорский кружок, що не лиш в Мекаду, але на цілу гейзелтоньску околицю заслужив собі на похвалу, так як в тій околици ніхто ні коли щось подібного не бачив і не чув.

Около 10 год. вечер піднеслась занавіса, о. Медвецкий проговорив до гостий кілька слів, пояснив значіне концерту і театрального представленя та попросив тихо заховуватись, що они і зробили. Відтак хор відсьпівав „My Country" дуже добре, що зробило дуже горне вражіне так на наших як і присутних тут Американців. На другім виступі відсьпівав хор псал. „Коль Славен" також добре та „Ой пійду я до млина". А що найліпше менї і гостям сподобалось зі сьпіву то хор школярів молитви „Боже Великий Єдиний", ком. Миколи Лисенка. Сеся пісонька кождого Русина тронула до серця і плесканям не було кінця.

Незадовго піднеслась занавіса і гості побачили „Марійку", як увивалась по хаті з мітлою, занимаючись прятанем в хаті. Ролю тую відограла п-на А. Шквір. Гості дуже дивовались, що она так сьміло і відважно та з відповідними рухами потрафила віддати свою ролю. Чути було від декотрих, що ніхто не сподівав ся, аби она так потрафила забавити гостий. Я їм відповів: От бачите, що значить школа! Найліпше відзначилась она в сьпіві і танцю; коли сьпівала „А я люблю Петруся", музика еї пригравала, а она танцювала на сцені. Ролю Івана відограв п. С. Гавриш також добре; представляв він сельского парубка, котрий на силу хотів женитись з Марійкою, та через тое, що она ему відмовила, убив еї з револьвера. Ролю Чайки відограв п. С. Поступак, 20 лїтний мущина, але знаменито удав старого батька Марійки. Сей молодець буде колись дуже здібним актором; пізнати се по его рухах і охоті до праці. Ролю Олени, матери Марійки, відограла п-на А. Рондьош також добре. Ролю Петра, жениха Марійки, відограв п. А. Капітула. Роля сего актора майже найтяжша, бо аж три зміни має в своїх виступах і удає веселого, розпачливого, а вкінци божевільного. Помимо того, що п. К. перший раз бачив і грав театер, мож сказати, що відограв свою ролю знаменито; колись буде з него також добрий актор. Ролю І. Свата відограв п. М. Гаталович, а II. Свата п. І. Кацан, який найліпше відзначив ся в піяцкім виступі; тогді гості немало насьміялись та наплескались. Поліцая відограв п. Ів. Когут, також добре. Словом всі аматори дуже добре списались. Честь таким щирорускиm патріотам та патріоткам з McAdoo; честь і таким дяко-учителям, що старають ся о просьвіту і підвигнене із темноти руского народу.

Біда лиш, що наші люди на тім не хотять розумітись та если дістануть чоловіка, що хотів би їх на праву дорогу провадити, не все хотять его послухати, а навіть пошанувати за его працю. Нашому Русинови зразу всьо добре, а як дечого трошки полиже, то ему вже не треба школи, бо він вже всьо знає. П. М. Бабій не є еще року в Мекаду, а чуєм, що многі люди повстали против него. Особливо тичить ся се Русинів угорских, котрим нічого не треба, ні школи, ні сьпіву, ні театру, а треба лиш, аби їм їх кантор в клиросі бечав. А „польского" сьпіву їм не треба. От чи не дурнота то?

Мушу згадати еще про хор з Мекаду. У нас в Гейзелтоні на Нр. 6, дня 17. Септ. відбулось посьвячене новомальованої церкви, 3-х ризів, двох хоругов і 4-ох сьвічників. Тому то о. Сабов і Рада церковна запросили до нашої церкви хор з Мекаду на Службу. Хор дуже добре відсьпівав Сл., а в Понеділок 18-го Септ. відограв драму „Хто винен" з концертом. Гості се у нас перший раз бачили, але дуже їм се було до вподоби і припало до серця, так що члени читальні просили п. М. Бабія чи би він не був ласкав приїздити до них бодай раз на тиждень до читальні, учити їх хорального сьпіву і театрального представленя. Як довідаєм ся від сьпіваків з McAdoo, то незадовго гадають відограти „Знімченого Юрка". Певно що і до нас загостять знов деколи з представленем.

Ф. Д.,
гейзелтоньский парохіянин.

СПРАВЫ „СОЮЗА“.

Головный Урядъ „Р. Н. С.“ на роки 1904—1906.

Головный предсѣдатель } КОНСТ. КИРЧОВЪ, 140 Essex Str. Jersey City, N. J.

Головный секретарь } С. ЯДЛОВСКІЙ Box 76, Jersey City, N.J.

Головный касіеръ } АЛЕК. ШАРШОНЬ, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Ихъ заступники:

Мѣсто-предсѣдатель.........С. Митренко OLYPHANT, PA.

Заст. секретаря ....Иос. Кульчицкій BALTIMORE, Md.

Заст. касіера ....А. Янковичь MC ADOO, PA.

Радні:

А. Валевскій..............St. Louis, Mo.
А. Семаницкій..............Trauger, Pa.
К. Кобанъ..................Olyphant, Pa.
Ал. Сорока.................Plymouth, Pa.
Иванъ Парилякъ.........Terryville, Conn.
Ив. Сенько....................Jessup, Pa.

Ихъ заступники:

Ив. Посипанко.............Mc Adoo, Pa.
Ник. Домбровскій............Eleanor, Pa.

Контрольна комісія:

С. А. Улицкій............Ansonia, Conn.
Мих. Турковскій ....McKees Rocks, Pa.
Ив. Воргачь..............Mt. Carmel, Pa.

Головный организаторъ:

о. Н. Пôдгорецкій Box 543, South Fork, Pa

ЄСЛИ на якôмъ плейзѣ васъ є 10 до 15 Русинôвъ а хотѣли бы сте приступити до Союза, то заложѣть собѣ маленьке братство и напишѣть про се головному предсѣдателеви Konst. Kyrczow, 140 Essex Str., Jersey City, N. J. а вôнъ вамъ дасть близшій поясненя и пришле потрѣбнѣ рѣчи.

Вôдозва.

Взываe ся всѣхъ пп. секретарѣвъ „Союза“, котрѣ ще не заплатили за календарѣ зъ 1905 р., щобы сейчасъ пôслали належитôсть за розпроданѣ календарѣ на адресу Rev. N. Strutynsky, Box 375, Olyphant, Pa. Нероспроданѣ календарѣ просимъ поки-що еще переховати у себе и не вôдсылати, поки не дасть ся знати о тôмъ въ „Свободѣ“.

Вôдъ головного Уряду „Р. Н. С“.

К. Кирчôвъ предсѣдатель.
С. Ядловскій секретарь.

Ч. 668. **КВІТЪ** $25.00

на двайцять пять долярôвъ, котрѣ я отримавъ за похоронъ Федика, члена братства св. Илiѣ въ Скрентонъ, Па., зъ головнои касы Р. Н. Союза въ Америцѣ.

Олифантъ, Па., 22 вересня, 1905.

о. Н. Струтиньскій.

Перестали бути членами Р. Н Союза.

В. 1. Буцъ Павло
Котикъ Семанъ
Мурый Василь
Марудъ Казимиръ
Чапловскій Антонъ
В. 16. Шлѣнярскій Павло
В. 39. Цинъ Павло
В. 74. Тересаничъ Михаилъ
В. 78. Макара Андрей
Макара Андрей Бандурчакъ
В. 81. Будагази Андрей
Бакаликъ Иванъ
Костѣвъ Стефанъ
В. 86. Кисѣльовскій Николай
Бега Володимиръ
В. 104. Когутъ Иванъ
Присташь Григорій

Въ тôй рубрицѣ будемо подавати имена всѣхъ, хто выступивъ зъ Р. Н. Союза, умеръ або зôставъ вымазаный въ наслѣдокъ неплаченя припадаючихъ на него вкладокъ.

ПП. секретарѣ Союза зволять подавати намъ докладно, пôсля кождого мітингу, имена тихъ, котрѣ перестали бути членами Р. Н. Союза.

Рухъ

въ вôддѣлахъ Р. Н. С.

РÔЧНЫЙ МІТИНҐЪ

товариства „Зорѣ“ вôдбуде ся въ Суботу дня 14-го Октобра 1905 о годинѣ 8 ôй вечеръ у Liberty Hall, 257—259 E. Houston Str., New York. На тôмъ мітинґу вôдбуде ся рôчный обрахунокъ касы товариства, буде ся выбырати новый урядъ, ухвалювати новѣ справы, и принимати новыхъ членôвъ до товариства „Зорѣ“ и до Р. Н. Союза **безъ вступного**. Просимо, щобы кождый членъ товариства не тôлько самъ прийшовъ на сей мітинґъ, але щобы припровадивъ зô собою бодай одного свого приятеля, що еще не належить до товариства анѣ до Р. Н. Союза. Братя Русины, горнѣть ся до купы, нехай не буде анѣ одного мѣжь нами хто не належавъ бы до нашого товариства. Наше товариство въ разѣ слабости платить $3.50 тыжнево бенефітъ за 30 цнт. на мѣсяць, а Союзъ платить 600 долярôвъ за 70 цнт. мѣсячного. Тожь незабудьте Братя прибути на той рôчный мітинґъ, а безъ вступного можете бути приняті до нашого товариства и до Союза. — Комітетъ:

Михаилъ Тарнавскій, пред.,
Андрей Корпанъ, касіеръ,
Йосифъ Шкрибайло, секр.

ТОВАРИСТВО

„Запорожска Сѣчь“ въ Ню Йорку, вôдд. 117 Р. Н. Союза, буде принимати новыхъ членôвъ до товариства и до Руск. Н. Союза безъ вступного въ мѣсяцю Октобру черезъ цѣлый мѣсяць. Мітинги вôдбувають ся що мѣсяця въ першу суботу по 15-ôмъ. Просимо всѣхъ Русинôвъ зъ околицѣ Ню Йорку, котрѣ ще не належать до жаднои орґанізаціи, приступити громадно до нашого товариства и до Р. Н. Союза. Наше тов. выплачуе 3 дол. тыжневого бенефіту пôдчасъ слабости за 30 цнт. на мѣсяць, а Р. Н. Союзъ 600 дол. посмертного за 70 цнт. мѣсячного. Прошу васъ дорогѣ братя, памятайте на смутну годину, бо не знаете коли и яка доля кого чекае; чоловѣкъ нынѣ жие а завтра въ земли гние. Въ котру сторону пôди все иншу новину чути. Неодного Русина убило при роботѣ або и такъ поморъ а потôмъ не було єго за що похоронити, бо не належавъ до жаднои орґанізаціи, такъ що другѣ складали ся на умершого; чи то не встыдно для насъ? Неодного покалѣчило при роботѣ и зôставъ ся безъ руки або ноги. Боже, не дай такихъ припадкôвъ. А памятайте, що Р. Н. Союзъ выплачуе не лишь посмертне, але такожь въ разъ калѣцтва. Упоминаю васъ, дорогѣ братя, еще разъ, нехай нѣхто зъ васъ не вôдкладае зъ дня на день, бо дуже часто нещастя трафляють ся. Неоденъ говорить: Е я еще маю часъ; другій радъ бы приступити, але нема го кому на тую дорогу навести; а не вôдъ одного чувъ емъ, що каже: О, я волю тѣ грошѣ пропити а нѣжь маю тамъ платити, я маю свою орґанізацію. Але не дай Боже, якъ загляне колю него остатня година, що мае зъ тимъ свѣтомъ розстати ся, а лишае жену и дѣти дрôбненькѣ, тогды то єго власна орґанізаціи не хотѣла бы похоронити, тогды то єго орґанізація не заопѣкувала бы ся єго женою и дѣтьми, тогды певно вôнъ спôмне за правдиву орґанізацію, за товариство и за Р. Н. Союзъ, але уже буде за пôзно. Єще разъ вôдзываю ся до васъ, дорогѣ братя Русины, не вôдкладайте свôй часъ на дальше, а лихѣ свои замыслы покиньте, бо коли будемо мали часъ до орґанізаціи приступити, якъ будемо въ гробъ лечти? А, братя, тогды буде за пôзно. Приступайте громадно до нашого товариства, а мы васъ приймемо. Любѣмъ ся взаимно и руки собѣ подаймо. Мітинґи вôдбувають ся въ кожду Суботу по 15-ôмъ пôдъ ч. 46 Avenue A въ Ню Йорку.

С. Смолякъ, секретарь.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює бр сьв. Андрея Первозв., в Союзі відділ 66, в Ню Йорку на горі міста, в Суботу 7-го Октобра б. р., в гали п. Михалика, 1341 Ave. A. Початок о годині 7 ій вечер. Вступ 25 центів від особи. Просимо нюйорских і доохресних Русинів взяти численну участь в забаві з нами. За щиро-руску забаву ручить Комітет:

Іван Лазорчик, предсідат.,
Григорій Пиртко, касиєр,
Андрій Павлик, секретар,
413 E. 72-nd Str.,
NEW YORK, N. Y.

ПОВѢДОМЛЕНЄ.

Тов. „Запорожска Сѣчь“ въ Ню Йорку, вôдд. 117 Р. Н. Союза, устроює БАЛЬ въ суботу, дня 28 жовтня, 1905, въ Ліберти Гали, пôдъ ч. 256—258, Houston Str., на котрый запрашаемо сердечно всѣхъ чесныхъ Русинôвъ прибути. Початокъ балю о год. 7-ôй вечеромъ. Вступъ вôдъ особы 25 цнт. За добру музику ручить

КОМІТЕТЪ

Данило Галицкій, предсѣдат.,
Михайло Ханачѣвскій, касіеръ,
Симеонъ Смолякъ, секретарь.

БАЛЬ, БАЛЬ! Нечуваний Баль!

Чи чуєте? Нечуваний! Бо той баль устроюють славні читальняники з Мікісракс і Питсбурґ.

Баль буде 23-го Октобра с. р. в новій гали в McKees Rocks, Pa., там де був баль славний братства св. Димитрія.

Просимо всіх наших приятелів.
Мих. Турковский, Ізидор Костюк, Євтихій Бодак, Іван Баґан, Павло Каршневич, Мих. Попіль.

БАЛЬ!

Дня 7-го Октобра с. р. вôдбуде ся въ нѣмецкôй гали на другôй улици на дохôдъ гр. кат. рускои церкви св. Йоана Крестителя въ Монесенъ, Па. Великій Баль. Запрашаемо всѣхъ чесныхъ Русинôвъ и Русинки. Музыка буде дуже добра. Початокъ балю о годинѣ 2-ôй пополудни. Вступъ для мущинъ 50 цнт. Для дѣвчатъ и женъ вступъ вôльный.

КОМІТЕТЪ:

Александеръ Горощакъ, предс.,
Даніилъ Федорчакъ, секрет.,
Максимъ Крейницкій, касіеръ.

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює братство сьв. Косми і Дамяна дня 28-го Октобра, в Суботу вечером, в гали на High Str., Ansonia, Conn. Початок балю о 7-ій годині вечер. Вступ 25 цт. На той баль запрашаємо всіх Русинів місцевих і околичних взяти численну участь. Музика буде знаменита; напитки і перекуски всякого рода з винятком парухи.

Як відомо Русинам з Ansonia, Derby, Shelton і Seymour то 4-го Липня, 1904 р. мы заложили бр. сьв. Косми і Дамяна. Бр. се є молоде, але важне. В нашім бр. суть люди двоякого пола, т. є. мужчини і женщини. Братство наше виплачує 5 дол. тижневої запомоги в разі слабости: вкладки місячні дуже приступні, бо лиш 25 цт. на місяць. Братство наше істнує лиш оден рік, однак має поважне число членів, близько 200. На балю будемо принимати нових членів, тож кличем до вас, Русини, ставайте в ряди, бо в лучности сила.

За добру музику і забаву ручить КОМІТЕТ:

М. Пелех, предсідатель,
К. Горбаль, секретар.

— **ФІЛАДЕЛФІЙСКА** читальня устроюе вечерокъ зô спѣвами и деклямаціями въ Суботу дня 14 Жовтня 1905, въ Grand American Hall, пôдъ ч. 622—4 So. 4-th Str. Початокъ о 7-ôй годинѣ вечеръ. Буде грати руска музыка. Вступъ 25 цнт. Женщинамъ вступъ вôльный.

ВИКАЗ ЖЕРТВ на „Народний Фонд“ в Америці.

1) На хрестинах у п. Петра Шкварви в McKees Rocks, Pa. зібрали Євтихій Бодак і Антін Каня на Руску Бурсу $7.00. На ту красну офіру зложили: $1.00 Петро Шкварва; по 50 цт.: Дмитро Порада, Антін Каня, Іван Миґатюк, Ілько Петришин, Николай Миґатюк, Захар Тизбір; по 25 цт.: Євтихій Бодак, Антін Півторак, Тимко Хорощак, Іван Книш, Ілько Тизбір, Андрій Книш, Павло Ґера, Онуфрій Ґера, Тимко Шкварва; 20 цт.: Яким Вариха; по 10 цт.: Данько Ґарбера, Іван Спяк, Павло Тиліщак, Іван Бобак, Петро Каня, Василь Фецьків.

2) На хрестинах у п. Андрія Пелехача в Hazleton, Pa. зібрав Теодор Поливка $3.13 на Народный Фонд. Імена жертвуючих суть: $1.00: Зузанна Пелехач; 73 цт.: М. Мардиняк; по 25 цт.: Теодор Поливка, Пант. Галецкий, Юліян Перог, Андрій Пелехач; 20 цт.: Василь Долиняк; по 10 цт.: Федор Макарик, Антін Лопушаньский.

3) На хрестинах у п. К. Поступака в McAdoo, Pa. зложили на Руску Бурсу на руки п. Михайла Бабія слідуючі особи: $1.00: Д. Капітула; по 50 цт.: П. Бурцин, Ілько Захар, К. Поступак, С. Поступак, М. Бабій; по 25 цнт.: Гр. Вовчак, Н. Присяжний, Іван Лущ, Павло Рифон, Ів. Федашко, П. Поступак; разом $5.00.

4) На весілю у п. Данька Баланди в Sayre, Pa. зібрав п. Григорій Ковалевич на Руску Бурсу $2.20.

5) Тов. Руск. Патр. в Priceburg, Pa. 70 цнт.

Многая літа всім тром новоокрещеним дітям і новозвінчаній парі! Дай Боже здоровя тим що офірували і тим що збирали!

За Народний Комітет

о. Іван Велигорский, секретар,
112 Beaver Str.,
NEW BRITAIN, CONN.

Сердечна просьба.

Дорогѣ Братя и Сестры въ Христѣ, члены Р. Н. Союза и взагалѣ всѣ Русины въ Америцѣ!

Удаемо ся до Васъ зъ нашого братства о помôчь для нашого брата и секретаря Р. Н. Союза вôд. 73. Братя и Сестры! Вы певно читали неразъ въ „Свободѣ“ за п. Ивана Преґона якъ вôнъ, будучи здоровымъ, не жалувавъ жертвувати на бѣдныхъ, на народнѣ цѣли, рускѣ бурсы и т. п. Теперь той самъ Иванъ Преґонъ тяжко захорувавъ на гостець та на очи и вже 5 тыжнѣвъ минуло якъ зъ лôжка не встае. На добавокъ нема надѣи на прутке выздоровленє, а вôнъ мае жѣнку и дрôбнѣ дѣточки! Грошѣ, якѣ мавъ, пошли вже на докторѣвъ и лѣки, дома лежати годѣ, бо лѣкарѣ не хочуть лѣчити безъ грошей наслѣдкомъ чого мусить ити до шпиталю, а его жѣнка та дѣточки остають на ласку и не ласку добрыхъ людей. Братя и Сестры! П. Ив. Преґонъ заслугуе на се, щобъ ему помогти, а его жѣнцѣ и дѣтемъ отерти сльозы, понеже богато доброго здѣлавъ для Р. Н. Союза. Вôнъ не лишь що самъ належить до него вôдъ 8 лѣтъ, але притягнувъ много членôвъ и зъорґанізувавъ 4 вôддѣлы Р. Н. Союза: въ Пасейку, Н. Дж., Правиденсъ, Антоне и Менвілъ, Р. І.

Ще оденъ примѣръ: въ Ню-Йорку померла недавно одна вдова, полишивши мѣжь чужими людьми и безъ жадноі опѣки малу дѣвчинку. Коли п. Ив. Преґонъ дôзнавъ ся про те, поѣхавъ до Ню-Йорку тай пригорнувъ дитя до себе, помимо гуртка своихъ дѣтей. Дѣвчинка и донынѣ выховуе ся въ него, вмѣе читати, писати и молити ся по руски, а вôнъ спѣкуе ся нею. Ось задля сего просимо васъ Бр. Русины, поратувати брата въ нещастю и не дати погибати его родинѣ. Всѣ одного споможемо легко! За всякѣ датки дякуемо напередъ въ имени хорого и его жены та дѣтей.

Просимо посылати жертвы на таку адресу:

Mrs. Mary Pregon,
291 Oak Str.,
Providence, R. I.

Свѣдки и члены Р. Н. Союза вôд. 73, Providence, R. I.

Михайло Борисъ, предсѣдатель, Иванъ Глива, Никола Стельмахъ, Михаилъ Андрецъ.

Народный Комітетъ зъ своеѣ стороны поручае ласкавôй опѣцѣ находячого ся въ потребѣ чесного брата нашого и просить чимъ скорше подати ему руку помочи въ его нещасливôмъ положеню. Ану Братя, скиньтесь по пару центôвъ! Громада одного запоможе въ бѣдѣ. Се нашь обовязокъ христіяньскій и патріотичный.

За Народный Комітетъ

о. Ив. Велигорскій, секретарь.

— ХТО посылае грошѣ до Р. Н. Фонду, то най пише на чеку, або моніордерѣ A. Sharshon, (Shamokin, Pa.). а той чекъ чи моніордеръ най зашле до о. Велигорского.

Такъ само, хто посылае грошѣ до Р. Н. Дому, най пише чекъ чи моніордеръ на имя A. Sharshon, (Shamokin, Pa.), а той чекъ най посылае до о. Струтиньского, бо п. Иванъ Глова выѣзджае до краю и для того на его мѣсце касіеромъ Р. Н. Дому и Р. Н. Фонду ставъ п. А. Шаршонь.

Надіслане.

3 Gimli, Man.

Москвофульська політика!

Ми нисше підписані постановилисьмо розкрити перед рідними нам костію і кровю братами Українцями, москвофульську політику, котра появилась в нашій кольонії як яка зараза, або як струпи на чистім тілі канадійської Руси, при помочи передвічних наших ворогів, русиноїдів, кацапів і їх прихвостнів. Ми не маем на думці тут боронити незалежних попів, а ганьбити православних (бо з них кождий мае голову на карку), але чуємось обовязаними стати на против підлого ведення політики і то зовсім безсторонно, без ріжниці, чий сей був униат, чи незалежний, чи царославний. Котрі із понисше наведених так дуже розпадають ся за нами, то ми їм скажем, що то дармо, бо ми у вільнім краю і вільні люде, то нам вільно дати утримане сьвященикови якому ми самі схочем. Ви бийтесь, а ми будем користати з сего, а если знайдуть ся між нами такі, що дадуть ся одурити, то таких можете собі триматъ, а нам з них нема жадної користи, бо они лише ветид та ганьбу приносять для Русинів, сїючи незгоду, занимаючи ся сплетнями. Таких можете си провадити, як „той" медведя, при помочи кільця в ніздрах, але і той медвідь коли увидить самого цигана, то часом кине циганом в болото, аж му ланцух з рук випаде, а сам увільнить ся; тай і з вами щось подібного може статись.

Ми чули нераз сьв. Євангеліє і самі его читаем, то знаходимо слідуючі слова: „Тако да просьвітить ся сьвіт ваш пред человіки, яко да видять ваша добра діла і прославять Отца вашего иже еси на небесіх. Сьв. Матфея 5. 16." Але де тих добрих діл шукати, щоб мож собі з них взяти примір, коли тут до нас приходять такі, що до них сьміло сказати можемо слова св. Ап. Павла: „Во законі хвалиши ся, а переступленем закона безчествуеш. Ко Рим. 2. 23". От на пр. недавно був у нас о. Я. С., на прозьбу двох москвофулів, а люде з цікавости пішли подивити ся, як звичайно, на щось нового. А він біднага узрів перед собою більше людей, аж забув бідачиско на слова сьв. Євангелія: „Не судіть да не судимі будете", але з гори почав судити незалежних сьвящеников і Серафима, тай називати їх неуками, мотиками і т. д. А себе висшавляв аж по під небеса, який то він ученний, і що кінчив богословіе в Галичині, і що лише він правдивий та справедливий. (Дня 16 липня роздавав свої дукомента з підписаним сьвідком Т. С. що так). Отож ми на се відповідаемо о. Січиньскому, що і Фарисеї були также учені і вакониї, а на Христа брехали, аж поки на кресті его узріли. А що до вашої правдивости, то ми признаем, що ви правдиві із многих причин. 1) Кінчилисьте богословіе, то значить умієте, а хоч не виповняете, то се нич, досить у вас „уміти". 2) Уважаем і на се, що ви руко-положені на синодального попа, у котрих головою церкви есть Синод. 3) Після ваших слів ми уважаемо, що ви якимсь великим чудом прийшли на сей сьвіт, що ви могли у кількох повітах разом уродити ся, а і бути під юрисдикцією двох епископів, бо коли треба сказати, що з під Тихона то так говорите, а коли межи Буковинцями, то ви вже під юрисдикцією иншого епископа, се есть черновецкого з Буковини; а то значить, котрого коли вам треба, то ви его вже маете. 4) Те що ви обіцяні ордерами заслуги (здаесь те, що францускийй еп. не ховів висьвятити вас на каплана, се ваша заслуга), і много инших примірів мож навести, котріби справдили вашу правдивість, а заразом і могучість. Тепер сьміло можем сказати: радуй ся канадійська Русе, бо не лише Сполучені Держави можуть похвалити ся своїм подвижником о. Обушкевичом, бо вже і ми маем такого, а може ще і ліпшого. Ми думаем, що з вас о. С. щось буде, хоч колись, бо ви нівроку послухаете хочби і кого небудь. На пр. послухав о. С. розказу одного чоловіка (котрий вже 7 літ одні коні тримае, а в часі 3-ох літ вже три рази свій обряд змінив і надіемось, що еще і четвертий раз змінить свою віру на жидівску, бо після науки „Тальмуда", ему бизнес поліпшив би ся) і не поминае царя при входи з честними дарами, від котрого тілько гроший побирае. Тож думаем, що о. С. зволить приймити від нас не розказ, а лише добру раду, яку від людий, котрі вже 6—7 літ в Америці, а порада ся ему придасть, як придасть ся і кождому ґріпорови, котрий на початках не знае, як після тутешних обставин застосуватись. Порада від нас ось така: Не входіть в союз з людьми підозрілого характеру, бо в противним разі і вас якось би нзвали, а по другім, може за пів року сприкрить ся їм з вами, як іно не схочете нічого давати, бо у них лише той добрий, що дае, а скоро нема цента, тай нема отче наш. А ви, думаем, не маете на тілько, щоб ви вічно могли давати. Говорилисьте бувши в Ґімлі, що шлюб і крещеніе инших попів есть неважне. Чому? Хиба ви отченьку, якійсь ліпший практичнійший спосіб крещения і вінчаня винайшли, то постарайте ся о патент свого винаходу. Що до крещеня, то дитину і сто разів крестіть, тож она не скаже: впустіть, а Бога если не боїтесь за зневажене сьв. Тайн Хр., то щож вам се зашкодить, от аби гроші. Що до вінчаня, то если ваш шлюб важнійший, як котрого небудь сьвященика, і если хочете се доказати, що шлюб иншого попа зовсім неважний, то звінчайте з иншою, та по кажіть сьвітови свою могучість і правдивість.

А і то нич, можете і дальше називати неуками, мотиками людий, котрих лично не знаете. за се „честь" вам, а ваше імя повинно бути звістне цілому сьвітови, бо щиро заховуєте слова сьв. Евангелія, не судіте да несудимі будете; а вас повинні учені прилучити до найславнійших фільозофів, бо ви перші розвязали се питане, над котрим учені тілько думали, а не могли зізнати, „що чоловік повстає з мотики". Говорите, що Серафим повисьвячував мотиків на попів, а ми сего не можемо ніяк поняти. Чи то Сефафим зробив чудо „з мотики попа", се есть з річи особу, чи се може балаканина нещасного чоловіка в горячці, хоруючого на яку недугу мозґову.

А если забулисьте граматику, яка учить ріжници межи річею а особою, то запитайте ся того, що слухаете его розказу (про молитву за царя), можеб вас научив. Ви говорили тут в Ґімлі, що ходилисьте до Серафима з якимсь письмом з Синоду, щоб підписав ся і взялисьте з собою двох сьвідків, то хиба тому, що ви віруете в тое, що Серафим може зробити з мотики попа, а ви яко піп боялись, щоб з вас не зробив мотику... А може і зробив тогди, як вас виґнав з своєї буди? Ми би раді знати і тому вас просимо, еслисьте справді мотика, то прийдіть до нас аж на середину кольонії, щоб і ми подивили ся, яка мотика з вас і увірили вашим словам, що Серафимці з мотиків. Ось тілько поради від нас тимчасом вистарчить. А ви самі застосуйтесь після слів сьв. Євангелія: Аще кто соблазнить єдиного от малих сих вірующих во мня у не есть му да обісит жорнов оселькій на виі его і потонет в пучині морстій.

Ага, правда, дай вам Боже здоровля, що дасьте зillegible вінчали їх Серафимці, а коли прийдете сюда, то приведіть кільканайцять відданиць для них, а ви вже знаете яких тут треба, то дасьте зараз на ново шлюби з ними, а тих перших забирайте до Вінніпеґ на маркет; а не обавляйте ся, бо другі вас випереджують, а одну пару вже перелатали, а далї ви не дістанете нич до латаня.

Видко, що ті Серафимці нас дурили, казали, що одну мусить тримати аж до смерти; видко, що они неучені і не знають, аж ви нам правду росказали, бо що рік, то сьвіжа жінка, то есть добре. А видате, що учені. то учені і добре знають.

Юрко Бабицкий,
Микола Джус.

И такъ буває.

Въ старомъ краю господаръ
Всѣ тяжко працюють,
Вôдъ досвѣта ажъ до ночи
Кождый день гарують.
Ще на дворѣ не свитає
Вже иде орати,
Неразъ прийдуть такі жнива:
Нема що збирати.
А коли надôйде весна
Нема що сѣяти,
Бере мѣшокъ пôдъ пазуху
Иде борґувати.
Приходить ґазда до жида:
„Що нове чувати?" —
„Ой просивбымъ пана Лейбу
Збôжа зборґувати."
Жида не тра и просити,
Ґаздови зборґує,
Бо нѣмъ ґазда то заплатить,
Въ двоє прирахує.
А єли ґазда на свôй часъ
Нема чимъ платити,
Бересь панъ Лейба у мѣсто
Мужика скаржити.
Секвеструє мужикови
Остатню корову,
Жѣнка зъ дѣтьми дома плачуть,
Хочь вмирай зъ голоду.
И подумавъ собѣ мужикъ:
Бѣднежь мое горе,
Иде грошей пожичати,
Зберається за море.
„Пращай же ты жѣнко моя
И вы дрôбнѣ дѣти,
Може больше мы зъ собою
Не будемъ видѣтьсь."
„Пращай и ты хатинонько,
Въ котрôй я родивъ ся,
Тутки-мъ вырôсъ и бѣдую,
Тутъ и оженивъ ся."
И пустивъ ся въ Америку
За дольовъ шукати,
Щобы своимъ дрôбнымъ дѣтямъ
Що небудь придбати.
Скоро лише сѣвъ на шифу
Ставъ вôнъ такъ благати:
„Всѣ святі и Матко Божа
Не дай загибати."
Якъ ударили балваны
Мовь тіи гарматы,
Вже будемо мы тутъ разомъ
Усѣ загибати.
Приплывъ же вôнъ въ Америку,
Ставъ думку думати:
Щожъ я бѣдный въ чужôмъ краю
Тутъ буду дѣлати?
Нѣ пѣнязей, нѣ роботы,
Кравна жадного,
Въ краю жѣнка, дѣти голі,
Ще и довгу много.
И зачавъ вôнъ поволенны
Роботы шукати,
И дôставъ вôнъ пôдъ землею
Мулемъ „трайбрувати".
И працює день при дневи,
Муломъ поганяє,
Єго жѣнка въ старôмъ краю
Зъ хлопцями гуляє.
Довѣдавъ ся въ Америцѣ
Якъ жѣнка ґаздує,
Бере папѣръ и за перо —
Жѣнцѣ вôдписує:
„Я у майнахъ тяжко роблю,
Кождый день працюю,
А ты собѣ въ старôмъ краю
Зъ хлопцями танцюєшь?"
„Я збираюсь вже до краю,
Тай ти пригадаю,
А и той „випъ"*) зъ собовъ беру,
Що на мула маю.
Приѣхавъ вже на подвôрє,
Фіякромъ привѣзъ ся,
Вже шѣсть рокôвъ якъ зъ родиновъ
Своєю не видѣвъ ся.
Входить скоренько до хаты,
Окомъ споглядає,
Жѣнка єго въ лôжку лежить,
Дитину плекає.
„А щожъ жѣнко дорогая,
Якъ ся ґаздувало? —
Я лишь двоє дѣтей лишивъ,
Де ся трєте взяло?"
Иде мужикъ до куферка,
Корбачь вытагає,
Що на мулѣ не поторґавъ
Тепер уживає...

Т. Дубецъ.

*) whip - батôгъ, нагай.

СМѢШНЕ.

ВЪ КОРЧМѢ.

-- Якъ не стулишь заразъ ящикъ, то тобѣ гальбою у голову кину.

— Кидай, кидай, але я не буду потому платити якъ трѣсне.

Мати: Стеианку, що тамъ шукаешь въ книжцѣ „Выховане дѣтий"?

Сынокъ: Дивлю ся, чи мене добре выховують.

Збирайте грошѣ на „Руску Бурсу"

ДОКТОРЪ ПРАВЪ

ЮЛІЯНЪ ЧУПКА,

—адвокатъ,—

3 N. Main Str., Wilkes-Barre, Pa.
P. O. Box 372.

Єго офісъ въ Scranton, Pa. є на 34 Lackawanna Ave. Але до Скрентонъ приѣзджає тôлько кождого понедѣлка и четверга вôдъ годины 6-ои до 8-ои вечеромъ.

Всѣ справы американьскѝ въ повѣтахъ Люзерне и Лякована.

Хто має справу ґрунтову, або хоче вôдобрати грошѣ або спадокъ въ старôмъ краю, най удасть ся до адвоката Чупки, бо вôнъ бувъ адвокатомъ въ Галичинѣ.

Всѣ контракты, правнѝ паперы и повномочія. Mar06

Dr. F. J. Meek,
(МИКОЛАЙЧИК.)

СПЕЦИЯЛІСТ ОЛАБОСТЕЙ ЖІНОЧИХ, ДИТЯЧИХ І ВЕНЕРИЧНИХ.

Жени при породі дізнають особлившої опіки.

Офіс: 227 N. Shamokin Str. SHAMOKIN PA. | Телефон Nr. 1673

Вырообляє бра ке машлѣ, шапки вôдзнаки, хоругви уніформы.

Цѣнникъ и проо кивысилъєдаром

Можете писати до нась по руски, словеньски або польски.

R. H. Morgan, 23 N. Main str. SHENANDOAH, PA

ВАЖНЕ ДЛЯ ХОРЫХЪ!

Єсли маєте яку небудь хороту чи свѣжу, чи застарѣлу, напишѣть о пораду до

старокраєвого антикаря,

вôнъ вамъ пришле медицину, котра васъ напевно вылѣчить.

Має всѣ старокраєвѝ лѣкарства.

Адресуйте: —22

M. Potocki,
220 Broadway, Scranton, Pa.

КРАЄВА РОБОТНЯ.

Вырабляю иконостасы, престолы, кивоты, образы процесійнѝ, малюю и золочу.

Цѣны умѣркованѝ. 11-

F. Matyashow. 575 Stella Ave., Winnipeg, Man., Canada.

МАЄШЬ КНИЖКИ ДО ОПРАВЫ?

CONDRAD LOTZ,
305 Lackawanna Ave., Scranton, Pa.

оправляє книжки всѣлякого рода, хочь бы якъ розтрясенѝ. Также робить книжки для братствъ, церковь, бизнесменовъ и т. д. За роботу ґварантує.

РЕСТАВРАЦІЯ И КАВЯРНЯ

TROMETTER'S

(Трометеръ)

при Рединьскôмъ дипѣ въ Shamokin, Pa.

Снѣданя, Обѣды, Вечерѣ

Въ кождôмъ часѣ можна дôстати такъ горячѝ якъ и зимнѝ перекуски. Потравы прилагодженѝ на європейскій способъ, дуже смачно. Услуга солідна. Окремѝ комнаты для родинъ. Найлучшѝ вина, пива, лікеры, горѣвки и всѣ можливѝ напитки. Цѣна дуже мала.

ГАВРІИЛЪ МАЛИНЯКЪ
WHOLESALE
Cor. Franklin & Spruzheim Sts.
SHAMOKIN, PA.

Має завсѣгды на складѣ свѣже, добре пиво въ великихъ и малыхъ бочôвкахъ зъ найлучшихъ броварôвъ, горѣвки и лікеры найлѣпшого ґатунку.

Братя! замовляйте у свого!

SOCIALISM is the coming issue in politics. You may be for it or against it, but in either case you need to understand it, and so you need to read

The International Socialist Review

Ask your newsdealer for it or send 30 cents for a three month's subscription and a copy of Socialism and Farmers. No free copies.

CHARLES H. KERR & COMPANY, Publishers
56 FIFTH AVENUE. CHICAGO

Руский Словар

39 42

(380 сторін)

Найбільший чисто руский підручник, коли небудь виданий в Европі або Америці.

Книжка містить в собі повний руско-англійскиї і англійско-руский вокабуляри, розговори, граматику і т. п.; все специяльно приноровлене до потреб сего краю.

Висилаесь по одержаню $1.50. — Адрес:

Canada Northwest Publ. Co. P. O. Box 82. Winnipeg, Can.

Видавці „Канадийского Фармера".

НА ЖОЛУДОК, НА ГРУДИ, НА ПЕЧІНКУ.

Dr-a Jean Sirrom,

задля того, що споміг многим людям своїми трема средствами, зовуть часто

Домашним Лїкарем.

Заощадите гроші, єсли спробуєте єго ліки, а коли раз спробуєте, будете раді, бо вам поможуть. Ріжні доктори і шпиталї хвалять єго ліки.

Дра JEAN SIRROM **Кріпитель Жолудка** є певним ліком на Диспепсію, Нестравність, Хронїчне Розвільнене, Біль Голови, Загальне Ослаблене і другі Хороби Жолудка спричинені неточностію або переладованем.

Дра JEAN SIRROM **Кріпитель Легких** гарантує вилїчити Слабі Груди, Гей Фівер, Бронкітіс, Сухоти або яку небудь другу Грудну Слабість. Се певний лїк на Простуду, Кашель і т. п.

Дра JEAN SIRROM **Кріпитель Печінки** вилїчить певно найгірше Хронїчне Затьверджене, Хороби Печїнки, Жовчи і т. п. Вилїчить всї хвороети походячі з Нездорової Печінки.

Цїна за **фляшку 1 доляра**, або шість фляшок за **5 долярів**. Можете замовити по дві фляшки з кождого лїку або як небудь схочете а цїна за **6 фляшок все буде 5 дол.** По отриманю грошей експресовим або почтовим моні-ордером посилаємо ліки на яку небудь адресу. Наш підпис випалений на корку кождої фляшки. Єсли такого підпису нема — лїки підроблені.

39-

Morris Forst & Co., Pittsburg, Pa.

Продавці в Сполучених Державах і Канаді.

Австрійскѝ грошѣ дуже станѣли!

Теперь найлѣпша пора посилати грошѣ до краю.

Хто хоче скоро и безпечно пôслати грошѣ своѣй родинѣ до Галичины, Буковины, Угорщины або Росіи, нехай пôшле ихъ черезъ „Свободу".

По блисшѝ інформаціи пишѣть на адресъ:

Svoboda,
Box 353, Scranton, Pa.

Зовсѣмъ дармо

пôшлемо кождому Русинови книжокъ вартости **50 центôвъ**, если пришле намъ на „Свободу" не менче якъ **2 доляры** найдальше до 1-го Новембра 1905 р.

Книжки выбирайте зъ тыхъ, що оголошенѝ въ числахъ „Свободы" пôдъ заголовкомъ **„Цѣкавѝ книжки"**.

Грошѣ высилайте чекомъ, почтовымъ або експресовымъ моніордеромъ на такій адресъ:

SVOBODA, Box 353, Scranton, Pa.

Памятайте, що „Свобода" є найстарша руска часопись въ Америцѣ, и въ нѣй є бôльше що почитати, якъ въ якôй небудь другôй тутешнôй рускôй газетѣ.

Єсли знаете людей, що ще не бачили нашои „Свободы" а хотѣлибъ собѣ еѣ записати, пôшлѣть намъ ихъ адресъ, а мы имъ вышлемо одно число на показъ.

Що кажуть люде?

Trenton, N. J., сѣчень, 1905.

Слава Йсусу Христу!

Поважаный Пане Редакторъ!

Поперше желаю Вамъ щасливого та веселого Нового Року. Нехай Вамъ Всевышный допомагає при найлѣпшôмъ здоровлю трудити ся дальше для нашихъ Русинôвъ. Такъ само складаю Вамъ сердечну подяку за часопись „Свободу", яку я одержувавъ черезъ цѣлый 1904 рôкъ. Най Вамъ Богъ помагає, щобысьте дôставали тысячами новыхъ предплатникôвъ.

Зъ поважанемъ

Иванъ Паславскій.

Присилайте грошѣ сейчасъ.

Замовляти „Свободу" можете кождого часу, навить въ серединѣ року або мѣсяця. Цѣна два доляры рахуєсь не вôдъ Нового до Нового року, але за 12 повныхъ мѣсяцѣвъ.

Друкарня „Свободы"

друкуе

тикеты, паперы, коверты, книги, книжки, плякаты, циркулярѣ

и взагалѣ всѣ роботы друкарскѝ

старанно, тано и на часъ.

Братскѝ опекуны хорыхъ повиннѝ мати книжки для записованя коли хто захорувавъ, на яку слабôсть и т.д.

Адресъ:

„SVOBODA", Box 353, Scranton, Pa.

Торговый Дôмъ „АЛЕКСАНДЕРЪ РАПАПОРТЪ"

Затверджена російскимъ Урядомъ

Пароплавна Контора въ Одесѣ, въ Росіи

Продає Шифкарты

на найлѣпшѝ и найшвидшѝ пароплавы

до всѣхъ мѣстъ Сполученыхъ Державъ и Канады.

Люде, що живуть въ Америцѣ а хотѣли бы спровадити свою рôдню изъ Росіи до Спол. Державъ або Канады най пишуть на адресъ:

Одесса, Екатерининская д. № 85
A. Rapoport,
38-7 **Odessa, Ekaterinenstrasse, 85, Russia.**

Фарми! Фарми! Фарми!

Щасливий независимий чоловік, над котрим нема „баса". Хто се? Се фармер! Одна лиш фарма обеспечує чоловікови певну будучність. Сотки краянів купили в нас фарми сего року і чують ся щасливими, бо не грозить їм калїцтво або смерть. Прийдіть і Ви до нас а поможемо Вам стати самостійними. Купіть собі фарму. Голосїть ся до:

John Jelinek, 1116 Pine Alley, Braddock, Pa.

Посылайте грошѣ черезъ Рускій Народный Дôмъ и черезъ нашихъ аґентôвъ

Мы пôслали вже сотки тысячь долярôвъ до краю, а ще нѣкому не пропавъ анѣ оденъ центъ.

Посылка грошей черезъ Р. Н. Дôмъ найтанша и найбезпечнѣйша. Мы даємо знати дô краю, хто имъ посылає грошѣ и коли мають ити на почту, а кождому костумерови въ Америцѣ посылаємо правдиву посвѣдку изъ краю, що грошѣ вôдобранѝ. Сего не робить нѣяка друга компанія. Они посилають не правдивѝ краєвѝ, а свои американьскѝ посвѣдки и тымъ дурять нашь нарôдъ, присылаючи посвѣдки, коли ще грошѣ не доручені. Другѝ компаніи не повѣдомляють у краю, вôдки прійшли грошѣ и зъ того неразъ выходить баламута, що грошѣ выплатять кому другому, або цѣлкомъ не выплатять.

Р. Н. Дôмъ се руска народна институція. Кождый зароблений центъ выйде на пожитокъ цѣлого руского народу.

Цѣна, кôлько бере Р. Н. Дôмъ за австрійскѝ грошѣ, єсли хто посылає просто до насъ:

За	5	коронъ	1	дол.	17	цнт.	За	170	коронъ	34	дол.	88	цнт.
„	10	„	2	„	20	„	„	180	„	36	„	92	„
„	20	„	4	„	25	„	„	190	„	38	„	96	„
„	30	„	6	„	28	„	„	200	„	41	„	00	„
„	40	„	8	„	33	„	„	300	„	61	„	45	„
„	50	„	10	„	37	„	„	400	„	81	„	85	„
„	60	„	12	„	42	„	„	500	„	102	„	25	„
„	70	„	14	„	46	„	„	600	„	122	„	90	„
„	80	„	16	„	50	„	„	700	„	143	„	40	„
„	90	„	18	„	55	„	„	800	„	163	„	70	„
„	100	„	20	„	60	„	„	900	„	184	„	30	„
„	110	„	22	„	64	„	„	1000	„	204	„	80	„
„	120	„	24	„	68	„	„	2000	„	409	„	50	„
„	130	„	26	„	72	„	„	3000	„	614	„	20	„
„	140	„	28	„	76	„	„	4000	„	816	„	50	„
„	150	„	30	„	80	„	„	5000	„	1021	„	00	„
„	160	„	32	„	84	„							

Аґентамъ належить ся крôмъ того за почту и папѣрь.

Чеки або моні-ордеры прошу выписувати на имя касієра Р. Н. Дому, а то: **A. Sharshon, Shamokin. Pa.** а той моні-ордеръ або чекъ посылайте листомъ на адресу:

Rev. N. Strutynsky, Box 375, Olyphant. Pa.

Въ листѣ выпишѣть выразно, до кого має ся пôслати грошѣ, якъ называє ся село и яка тамъ почта.

Скоро листъ дôйде до насъ, мы заразъ дамо вамъ знати посткартою.

Нашѝ аґенты мають нашѣ руско-англійскѝ друки.

Де нема нашого посередника, посылайте грошѣ просто до Р. Н. Дому, якъ сказано высше. 39—

Coffee Quality

ЯКÔСТЬ КАВЫ.

Запахъ вабуджуючій апетитъ и другѝ прикметы найдорошихъ кавъ можна одержати навіть зъ таншои кавы додаючи до неѣ

ПРАВДИВУ КАВОВУ ДОМѢШКУ ФРАНКА.

Робить тану каву лѣпшою — а добру каву таншою.

Не лишь полѣпшає запахъ кавы, але такожь усторонює лихѝ єѣ наслѣдки. Робить каву здоровымъ напиткомъ для кождого. Майже чверть столѣтя уживають **Цикорію Франка** найлѣпшѝ кухарѣ въ краю, а теперь ужите єѣ дуже скоро ширить ся по Америцѣ. Єсли нѣколи не вживалисьте цикоріи спробуйте **Правдиву Франка**, а переконаєте ся, що кава буде найлѣпшою, яку вы колинебудь пили. Жадайте въ свого гросерника Цикорію Франка и глядѣть щобъ бувъ образокъ млынка на пачцѣ. Є се нашь торговый знакъ, єсли побачите єго, значить, що дôсталисьте правд. цикорію.

HEINRICH FRANCK SOHNE & CO. американьска філія въ FLUSHING, N. Y.

Оденъ зъ найбôльшихъ броварôвъ въ Америцѣ.

ВАРИТЬ ПИВО НА КРАЕВЫЙ СПОСÔБЪ, БЕЗЪ ВСЯКИХЪ ПРИМѢШОКЪ.

Хто лишь разъ покоштує сего пива, то иншого вже не хоче пити.	Голова вôдъ него нѣколи не болить, бо есть здорове и поживне.

НЕ ТРЕБА ЄГО ЗЪ РЕШТОЮ ХВАЛИТИ, БО ДОБРЕ САМО ЗА СЕБЕ ГОВОРИТЬ.

E. ROBINSON'S SONS,
LAGER BEER BREWERY,
435 to 455 N. 7-th Str.
SCRANTON, PA.

Telephone calls: GENERAL OFFICE 2333. NIGHT CALL 4854.